

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1127

22. STUDENOGA 2024. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001

Spomen ploča
za lemeške velikane

SADRŽAJ

4

Predsjednički izbori u Hrvatskoj
Glasovanje 29. prosinca

10

Dvadeset godina od potpisivanja
Sporazuma o zaštiti manjina između
Hrvatske i Srbije i Crne Gore

**Prava manjina
u 18 članaka**

12

Aleksandar Musić, politički analitičar
**Pred Hrvatskom je
važno raskrižje**

20

Manifestacija *Srijemci Srijemu*
održana u Rumi

**Slavlje zajedništva
i tradicije**

22

Prva revija šokačke nošnje u Bregu
Modni vremeplov

39

Crkva sv. Nikole Tavelića
na Bezdanskom putu

**Posvećen križ na crkvi
koja nosi ime prvog
hrvatskog sveca**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeva 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

v. d. RAVNATELJICE:

Mirjana Trkulja

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Ivana Petrekanić Sič

(koordinatorka dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)

Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)

Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
(distribucija@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Tjedan obljetnica

Prije stotinu godina u Lemešu su rođeni svjetski priznati znanstvenici, hrvatski akademici **Gajo Alaga** i **Mirko Vidaković**. Priznala ih je hrvatska i svjetska znanost, a sada su priznanje dobili i u svom rodnom Lemešu. Na ulasku u seosku osnovnu školu na njih će ubuduće podsjećati ploča koja je postavljena u njihovu čast. Ploču su postavili ZKVH i mjesna hrvatska udruga i to je ono što daje posebnu važnost; o hrvatskim akademikima ne priča se samo unutar hrvatskog znanstvenog kruga ili hrvatske zajednice u Srbiji već su dobili i šire priznanje i mjesto. Što se ne događa baš tako često.

Prije 33 godine pao je Vukovar. Grad koji se 87 dana borio, grad koji je bio do temelja razrušen, grad koji je napustilo 22.000 ljudi, grad u kome je nakon pada ubijeno više od 260 civila i vojnih zarobljenika, grad iz koga je nekoliko tisuća ljudi odvedeno u logore u Srbiju, grad koji je čekao sedam godina da se vrati unutar granica Hrvatske. Za zločine u Vukovaru presuđeno je pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju i pred srbijanskim pravosuđem. Srbija je bila primorana platiti odštetu vukovarskim žrtvama, koje su tužbe podnijele srbijanskom pravosuđu čime je sudski dokazana odgovornost za Ovčaru. Usprkos tome, osuđeni, bilo u Haagu ili Beogradu, postali su za neke nacionalni heroji.

Prije 20 godina Hrvatska i tadašnja državna zajednica Srbije i Crne Gore potpisale su bilateralni Sporazum o zaštiti prava hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori i srpske i crnogorske manjine u Hrvatskoj. Nekadašnje državne zajednice više nema, ali to ne znači da Srbija kao pravni sljednik više nema obvezu primjene sporazuma. U 18 točaka nanizana su sva područja u kojima se mora osigurati ravnopravnost nacionalnih manjina. U Hrvatskoj i Srbiji.

Ono što najviše bode oči je članak 9. i izbjegavanje da se u Srbiji o garantiranim mandatima, koji su dio sporazuma, uopće i govori. Bez obzira tko je za ovih 20 godina bio na vlasti. A upravo je radi provedbe ovog bilateralnog sporazuma osnovan Međuvladin mješoviti odbor, čiju bismo neku od obljetnica neodržavanja mogli uskoro obilježiti.

Z. V.

Glasovanje 29. prosinca

Umjesto prije Božića, kako je bilo prije pet godina, izbori za predsjednika Republike ove će godine u Hrvatskoj biti održani uoči Nove godine, u nedjelju, 29. prosinca. Bit će to osmi predsjednički izbori od stjecanja hrvatske neovisnosti te treći izbori u ovoj godini, prenio je HTV.

»Kao što sam rekao, izbori neće biti ni na Božić ni na Štefanje tako da svi koji žele planirati svoje aktivnosti mogu to učiniti«, rekao je hrvatski premijer **Andrej Plenković**, najavljujući izbore nakon Sjednice Predsjedništva Hrvatske demokratske zajednice.

Zasad je 12 potencijalnih kandidata za petogodišnju predsjedničku dužnost, koji za svoje kandidature moraju prikupiti najmanje 10.000 pravovaljanih potpisa birača, neovisno o tome stoje li iza njih političke stranke ili su pak nezavisni. Potpisi birača prikupljaju se isključivo na obrascu čiji sadržaj i oblik propisuje Državno izborno povjerenstvo (DIP), kandidaturu potpisom mogu podržati svi punoljetni hrvatski državljani, a svaki birač može svojim potpisom podržati samo jednog kandidata.

Za sada ima osam potencijalnih kandidata i četiri kandidatkinje. To su aktualni predsjednik **Zoran Milanović**, nezavisni **Dragan Primorac**, kojeg podržava Hrvatska demokratska zajednica, Mostov **Miro Bulj**, odvjetnik i povjesničar **Tomislav Jonjić**, predsjednik Autohtone – Hrvatske stranke prava **Dražen**

Keleminec, predsjednik stranke Pravo i pravda **Mislav Kolakušić**, poduzetnik **Niko Tokić Kartelo** te **Anton Filić**, bivši novinar *Večernjeg lista* i bivši predsjednik Sindikata novinara Hrvatske. Na Pantovčak žele i nezavisna **Marija Selak Raspudić**, **Ivana Kekin**, kandidatkinja stranke Možemo!, **Branka Lozo**, kandidatkinja nove stranke DOMINO, te nezavisna **Aurora Weiss**.

Osim u Hrvatskoj, hrvatski birači predsjednika Republike birat će i u 50-ak država diljem svijeta, prije pet godina birali su ga u njih 47. Predsjednik Republike bira se većinskim izbornim sustavom, treba dobiti većinu glasova svih birača koji su glasovali. Ako se to ne dogodi 29. prosinca, dvoje kandidata s najvećim brojem glasova u prvom krugu ide u drugi krug koji se održava za 14 dana.

Predsjednički izbori bit će treći izbori na koje će ove godine izaći hrvatski birači, u travnju su birali novi saziv

Sabora, a u lipnju hrvatske zastupnike u Europski parlament.

Izbori za predsjednika Republike imaju i financijsku stranu o kojoj potencijalni kandidati trebaju voditi računa. Za financiranje izborne promidžbe dužni su otvoriti poseban račun najkasnije s danom podnošenja kandidature, a na taj se račun uplaćuju donacije i obavljaju se sve transakcije koje se tiču promidžbe. Kandidati promidžbu mogu financirati vlastitim sredstvima, sredstvima političke stranke koja ih predlaže te iz donacija. Vlastita, dakle osobna sredstva koja namjeravaju utrošiti na promidžbu moraju uplatiti na poseban račun. Trošak izborne promidžbe po kandidatu ne smije prijeći 1.061.782,47 eura, a za kandidate koji idu u drugi krug može se povećati najviše do 20 posto od tog iznosa. Putem donacija financijski teret kandidatima mogu olakšati fizičke i prav-

ne osobe. Fizička osoba pojedinom predsjedničkom kandidatu ne smije donirati više od 3.981,68 eura, a pravna 26.544,56 eura. Donacije koje, eventualno, prijeđu te iznose kandidati moraju prijaviti DIP-u te uplatiti u državni proračun, najkasnije 15 dana do primljene uplate. Za donacije iznad 663,61 eura kandidat i donator zaključuju ugovor. Financiranje izborne promidžbe nadzire DIP, kojemu svi kandidati moraju dostaviti financijske izvještaje o financiranju izborne promidžbe, prvi put to moraju učiniti sedam dana prije dana izbora, a drugi put 30 dana nakon izbora.

U protekle 32 godine za hrvatske su predsjednike bili birani **Franjo Tuđman** (1992. i 1997.), **Stipe Mesić** (2000. i 2005.), **Ivo Josipović** (2009.), **Kolinda Grabar-Kitarović** (2014.) i **Zoran Milanović** (2019.)

Izvor: HTV

Picula u Beogradu početkom iduće godine

Izvestitelj Europskog parlamenta za Srbiju **Tonino Picula** kazao je da će u posjet Beogradu doći najvjerojatnije početkom iduće godine.

»Ovog trenutka još nije poznat datum mog dolaska u Srbiju, ali vjerujem da će se on dogoditi u prvim mjesecima naredne godine«, rekao je Picula agenciji *Beta*.

Na pitanje s kim će se sastati u Beogradu i je li u planu sastanak s predsjednikom **Aleksandrom Vučićem**, Picula je rekao da dužnost stalnog izvestitelja Europskog parlamenta za neku zemlju podrazumijeva susrete sa, prije svega, zastupnicima skupštinskih odbora nadležnih za europske poslove.

članstvu u posljednjem izvještaju ocijenjen »ili kao limitiran ili ga nema«.

Kako je kazao Picula, upravo na primjeru Srbije Várhelyijeve i ocjene Europskog parlamenta najčešće su se razilazile.

»Vaši prioriteti često su bili investicijski projekti koji su naravno važni, ali Europska unija nije samo ekonomska zajednica, ona je prije svega zajednica vrijednosti i podjele rizika. Na primjer, za projekte u Srbiji EU je izdvojila od 2020. 6,2 milijarde eura investicija dok je u jačanje pravosuđa uloženo svega 30 milijuna«, kazao je Picula.

Picula je podsjetio da je uz svu tu potporu postotak podrške EU u Srbiji najniži među zemljama koje pregovaraju o članstvu.

»Bez obzira na rekordna finansijska sredstva koja je Srbija primila od EU, je li Srbija uopće napredovala u području stabilnosti institucija koje jamče demokraciju, vladavinu prava, ljudska prava te poštovanje i zaštitu manjina«, upitao je Picula odlazećeg komesara.

U intervjuu za *Nova.rs* Picula je kazao da se u Srbiji ne ističe dovoljno koliko je EU njen najvažniji partner.

»Prije svega, imam dojam da se u Srbiji ne ističe koliko je EU već sada njen najvažniji partner. Pritom mislim na obilnu i povoljnu finansijsku pomoć Bruxellesa, kao i na vanjskotrgovinsku razmjenu s državama članicama EU. Još manje se komuniciraju temeljne vrijednosti na kojima se razvijala EU. U posljednjoj Rezoluciji Europskog parlamenta o stanju u Srbiji traže se garancije za provedbu rješenja kojima se uklanja svaki neprimjeren

utjecaj na sudstvo, a vlast podsjeća da će biti potreban ozbiljan i konkretan napredak, mjereno u odnosu na rezultate i stvarnu primjenu reformi vladavine prava, pravosudne prakse, poštovanja temeljnih prava i rada Kabineta republičkog javnog tužitelja. Izražava se i žaljenje zbog daljeg pogoršanja u području slobode izražavanja, slučajeva govora mržnje i klevetničkih kampanja. Osim ovoga, ključni izazovi postoje i na vanjskopolićkom planu. Srbija i Kosovo trebaju normalizirati svoje odnose, što je sadržaj Briselskog procesa. Treba svakako dodati da je nedavno visoki predstavnik **Borel** jasno istakao da Srbija odbijanjem uvođenja sankcija Rusiji ugrožava svoj put prema EU, jer se očekuje veća usklađenost sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU. To su teme na kojima će tijela EU, te mnoge države članice i dalje inzistirati«, kaže Picula.

FOTO: Hina Edvard Sušak

»Obično se razgovara i u vladinom resoru za europske integracije. Tu su i brifinzi s veleposlanicima država članica EU akreditiranih u zemlji kao i susreti s predstavnicima političkih stranaka, nevladinog sektora i poslovne zajednice. Naravno da je moj interes razgovor i s nositeljima najviših funkcija političke vlasti. Hoće li do takvih susreta doći, ne zavisi od mene«, kazao je on.

Upitan što će biti na dnevnom redu razgovora prilikom njegova prva posjeta Beogradu, Picula je rekao da želi steći što širi i precizniji uvid u aktualne prilike u Srbiji. Tonino Picula o napretku Srbije k Europskoj uniji govorio je ovog tjedna na vanjskopolićkom odboru Europskog parlamenta obraćajući se odlazećem europskom komesaru za proširenje **Olivéru Várhelyiju**. Picula je kazao da je Srbija od Europske unije za investicijske projekte dobivala rekordna sredstva iako je njen napredak na putu ka

Stoljeće od rođenja Gaje Alage i Mirka Vidakovića

Spomen ploča za lemeške velikane

Na Osnovnoj školi Bratstvo-jedinstvo otkrivena je spomen ploča s imenima dvojice znanstvenika i akademika, a ispred škole posađen je hrast lužnjak budući da je upravo Vidaković poznat i po podizanju klonske sjemenske plantaže toga drveta

Selo Lemeš u blizini Sombora poznato je po plemenitaškim obiteljima bunjevačkih Hrvata. Iz takvih obitelji bila su i dvojica rođenih Lemešana, svjetski priznati znanstvenici i akademici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti – teorijski fizičar **Gajo Alaga** (1924. – 1988.) i šumarski genetičar **Mirko Vidaković** (1924. – 2002.). Svečanim programom prošloga je tjedna (14. studenoga) u Lemešu obilježeno sto godina od njihova rođenja. Tim povodom njima u čast otkrivena je spomen-ploča na mjesnoj Osnovnoj školi *Bratstvo-jedinstvo*, a ispred škole posađen je hrast lužnjak (dar JP *Vojvodina šume*), budući da je upravo Vidaković poznat i po podizanju klonske sjemenske plantaže toga drveta.

Program je započeo misom za pokojne znanstvenike u crkvi Rođenja blažene Djevice Marije, a u Domu kulture priređena je svečana akademija na kojoj je bilo riječi o životu i djelu dvojice velikana. Na akademiji su proglašeni i

dobitnici nagrada za učenike koji su sudjelovali na likovnom i literarnom natječaju na teme »Šume su izvor života« i »Atom za mir i svemir«.

Uzor novim generacijama

Spomen-ploču Alagi i Vidakoviću podigli su Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i mjesni HBKUD *Lemeš*, a u sklopu projekta »Godine novog preporoda«.

Ravnateljica ZKVH-a **Katarina Čeliković** kazala je ovom prigodom kako su dvojica velikana uzori da se treba baviti znanošću, učenjem i istraživanjem svijeta oko nas. Zahvalila je školi *Bratstvo-jedinstvo* koja se uključila u obilježavanje ove proslave te učenicima koji su sudjelovali na prigodnim natječajima.

»Trudite se što više spoznavati i neka vam na tom putu uzor budu velikani poput Alage i Vidakovića koji su rođeni ovdje u Lemešu. Nema na svijetu puno takvih mjesta da

22. studenoga 2024.

vam se tu rode znanstvenici svjetskoga glasa. Budite ponosni na njih», poručila je Čeliković.

Ravnatelj OŠ *Bratstvo-jedinstvo* **Dejan Vukadinović** kazao je kako škola nastoji približiti znanost djeci i svima ostalima, stavljajući je na istaknuto mjesto. Naveo je i kako se u tom kontekstu Lemešani imaju na koga ponositi, te je spomenuo Alagu i Vidakovića, ali i druge istaknute ličnosti podrijetlom iz toga mjesta.

Bogato naslijeđe Hrvata

U ime Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog i ministra **Tomislava Žigmanova** obratila se **Ljiljana Bekčić** istaknuvši kako njegovanje kulture sjećanja i obilježavanje ove obljetnice pridonosi upoznavanju svijetu nas s bogatim naslijeđem hrvatske zajednice u Srbiji.

»Osim toga, obilježavanje ove obljetnice pokazuje visok stupanj odlučnosti i organiziranosti Hrvata u očuva-

nju svoga identiteta. Ministarstvo podržava sve aktivnosti nacionalnih manjina koje imaju za cilj očuvanje i njegovanje njihovog kulturno-jezičnog identiteta«, rekla je Bekčić te dodala kako će to ministarstvo i dalje biti potpora i pouzdan partner svim nacionalnim manjinama u Srbiji, njegujući i promovirajući duh dijaloga, tolerancije, suradnje i razumijevanja.

U ime Ministarstva prosvjete obratila se načelnica Školske uprave iz Sombora **Milana Minarski**.

»Drago mi je da je ova sredina dala takve velikane, da ih je bilo i više, da ova sredina jako dobro funkcionira što se tiče multikulturalnosti. Ono što je moja želja za budućnost, a iz okvira je djelovanja Ministarstva prosvjete, jeste da svi učitelji i nastavnici u ovoj školi budu poznati po tome što su predavali velikanima poput Alage i Vidakovića«, rekla je Minarski.

Znanstveni doprinosi dvojice Lemešana

O Gaji Alagi nadahnuto je govorio njegov student, Lemešanin i profesor u mirovini **Antun Vujević**. Među ostalim, podsjetio je kako je Alaga na specijalizaciji u Kopenha-

genu radio s grupom znanstvenika – **Bohrom, Alderom i Mottelsonom**, koji su dvadeset godina kasnije dobili Nobelovu nagradu za fiziku. Ukazao je i kako se Alaga upisao u svjetsku fiziku i po pravilima koja nose njegovo ime – *Alaga rules*.

»U vrijeme studija ni mi studenti još nismo znali koliko je profesor Alaga cijenjen i koliko je učinio za fiziku i znanost. Treba reći i da je bio veliki borac protiv uvođenja nuklearne energije tada u Jugoslaviji misleći uvijek na dobrobit čovječanstva«, kazao je Vujević.

Kako je na akademiji istaknuto, akademik Mirko Vidaković zaslužan je za uvođenje znanstvenih disciplina genetike i oplemenjivanja šumskoga drveća u redovitu nastavu na Fakultetu šumarstva i drvne tehnologije Sveučilišta u Zagrebu, a poznat je i po podizanju klonske sjemenske plantaže hrasta lužnjaka. Od osnutka Katedre za šumarsku genetiku i dendrologiju (danas Zavod za šumarsku genetiku, dendrologiju i botaniku) Vidaković je bio nastavnik mnogim nastavnicima i znanstvenicima na Fakultetu šumarstva i drvne tehnologije u Zagrebu i Hrvatskom šu-

marskom institutu u Jastrebarskom, kao i brojnim generacijama šumarskih stručnjaka u praksi.

Na svečanoj akademiji nastupili su učenici i zbor OŠ *Bratstvo-jedinstvo* kao i pjevačka skupina *Musica viva*.

Među ostalim, svečanoj akademiji nazočili su i predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća, NIU *Hrvatska riječ*, Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, Grada Sombora i somborske Gimnazije *Veljko Petrović*.

Predavanje u Somboru

Kako su Alaga i Vidaković bili učenici somborske Gimnazije, sutradan, 15. studenoga, u toj je školi održano predavanje o ovim svjetski priznatim znanstvenicima. U uvodnom izlaganju ravnateljica ZKVH-a Katarina Čeliko- vić govorila je o njihovom značaju za svjetsku znanost i predstavila brošuru koju je Zavod tiskao u povodu 100. obljetnice njihova rođenja.

O Gaji Alagi kao znanstveniku i vrsnom profesoru go- vorio je Antun Vujević. On je na jednostavan način učenicima objasnio beta raspad, što je jedno od područja na kojima je radio akademik Alaga. Profesor Vujević govorio je i o Alaginom pedagoškom radu. Inače, Antun Vujević također je bio đak som- borske Gimnazije, i to u 100. ge- neraciji učenika ove somborske škole.

O Gaji Alagi, čiji je student bio, i Mirku Vidakoviću govorio je i fi- zičar, urednik hrvatskog izdanja *National Geographica* **Hrvoje Prčić**.

Predavanje su pratili profesori i učenici prirodoslovnog smjera.

H. R.

Dan sjećanja na žrtve Vukovara i Škabrnje

U Hrvatskoj je 18. studenoga obilježen Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtve Vukovara i Škabrnje.

Bitka za Vukovar, tada pod vojnom opsadom Jugoslavenske narodne armije, započela je 25. kolovoza, a završila 18. studenoga 1991. godine. Na Vukovar je tijekom opsade dnevno padalo oko 7.000 granata, uslijed čega je gotovo 90 posto objekata u gradu uništeno. U borbama u gradu i na širem području Vukovara poginulo je oko 1.600 branitelja, a njih oko 600 ubijeno je nakon zarobljavanja u masovnim ratnim zločinima. Poginulo je i oko 1.000 civila, a ranjeno je više od 2.500 osoba. Uz to je u srpske koncentracijske logore odvedeno nekoliko tisuća zarobljenih branitelja i civila, dok je iz grada prognano oko 22 tisuće njegovih stanovnika. Na popisu zatočenih i nestalih osoba iz Domovinskog rata još je nekoliko stotina osoba s vukovarskog područja.

ratnog razaranja koje je obilježilo '90. godine XX. stoljeća», navela je predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** u svojoj objavi u povodu Dana sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dana sjećanja na žrtve Vukovara i Škabrnje.

»Za nas Hrvate u Republici Srbiji, također pogođene ovim nemilim događajima, osobit problem predstavljaju odnosi domicilne države Republike Srbije i matične države Republike Hrvatske te različiti načini gledanja i tumačenja događaja Domovinskog rata. Kao i svake godine, prilikom sjećanja na velike tragedije na ovim prostorima, podsjećamo kako za politizirane govore nema mjesta, već poruke moraju biti poziv na praštanje, pomirenje i suživot. U tome kao krovna institucija našega naroda ustrajemo i nastaviti ćemo davati svoj puni doprinos«, navela je Vojnić.

Fond za humanitarno pravo podsjetio je u srijedu, 20. studenoga, na žrtve zločina počinjenog na poljoprivrednom dobru Ovčara kod Vukovara. Na taj dan prije 33 godine pripadnici lokalne Teritorijalne obrane i srpski dobrovoljci pod komandom Jugoslavenske narodne armije ubili su 265 hrvatskih civila i ratnih zarobljenika.

»Iz masovne grobnice na lokalitetu Grabovo ekshumirano je 200 tijela, a identificirane su 193 žrtve. Posmrtni ostaci 17 žrtava pronađeni su u okolnim grobnicama. Za posmrtnim ostacima ostalih 48 žrtava još uvijek se traga. Zauzevši Vukovar, JNA je zarobila veliki broj pripadnika hrvatskih snaga i civila, koji su, pošto su prebačeni na teritorij Vojvodine, u logorima u Srbiji logorima bili zatočeni od nekoliko dana do više mjeseci«, navodi se u priopćenju Fonda za humanitarno pravo.

Pred pravosuđem Srbije, u postupku koji je trajao 14 godina, za ubojstvo najmanje 200 ratnih zarobljenika na Ovčari procesuirani su samo neposredni izvršitelji.

Nakon izricanja pravomoćne presude u predmetu koji je vođen u Srbiji, Fond za humanitarno pravo u ime obitelji ubijenih na Ovčari, podnio je tužbe za naknadu štete zbog smrti bliske osobe i zastupao žrtve tijekom višegodišnjih procesa. Jedanaest postupaka okončano je u korist tužitelja, koji su ostvarili pravo na naknadu štete. U Fondu za humanitarno pravo navode da je država Srbija formalno priznala svoju odgovornost za zločin na Ovčari.

Kako u svom priopćenju zaključuje Fond za humanitarno pravo, državni dužnosnici i institucije Srbije dužne su da, umjesto što pružaju javnu potporu počiniteljima ratnih zločina, kazneno gone odgovorne časnike JNA i posvete se pronalasku nestalih osoba.

Z. V.

FOTO: HINA/ Gordan PANIĆ/ ik

Iz vukovarske ratne bolnice JNA je izvela ranjenike, među kojima su bili i civili. Oni su ubijeni na Ovčari u noći s 20. na 21. studenoga 1991. Iz masovne grobnice na Ovčari ekshumirano je 200 osoba, a još se traga za posmrtnim ostacima 70-ak.

Okupacija Vukovara potrajala je do 15. siječnja 1998. i mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja.

Dan 18. studenoga je i dan sjećanja na pokolj 43 hrvatska civila u Škabrnji.

»Kao i svake godine 18. studenoga na Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje, u nama se bude osjećaji tuge, boli i sjete. Na današnji dan u ime Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji svoje misli i molitve upućujemo sunarodnjacima u Republici Hrvatskoj te svim nevinim žrtvama

Dvadeset godina od potpisivanja Sporazuma o zaštiti manjina između Hrvatske i Srbije i Crne Gore

Prava manjina u 18 članaka

Ovaj Sporazum potpisan je s namjerom »osiguravanja manjinama koje žive u Hrvatskoj i Srbiji i Crnoj Gori najviše razine pravne zaštite te očuvanje i razvitak njihovih nacionalnih identiteta, sukladno međunarodnim ugovorima i drugim dokumentima o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, kao i o zaštiti manjina«

Prije dvadeset godina, 15. studenog 2004. godine, potpisan je u Beogradu Sporazum o zaštiti prava srpske i crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori. Potpisali su ga za Hrvatsku ministrica pravosuđa **Vesna Škare Ožbolt** i za Srbiju i Crnu Goru ministar za ljudska i manjinska prava **Rasim Ljajić**.

Zakon je potvrđen u Hrvatskom saboru 18. ožujka naredne godine i objavljen u *Narodnim novinama*, a proglasio ga je tadašnji predsjednik Hrvatske **Stjepan Mesić** 23. ožujka 2005. godine. U Srbiji je Zakon o ratifikaciji Sporazuma objavljen u *Službenom listu SCG – Međunarodni ugovori*, broj 3 od 20. svibnja 2005. godine.

Ovaj Sporazum potpisan je s namjerom »osiguravanja manjinama koje žive u Hrvatskoj i Srbiji i Crnoj Gori najviše razine pravne zaštite te očuvanje i razvitak njihovih nacionalnih identiteta, sukladno međunarodnim ugovorima i drugim dokumentima o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, kao i o zaštiti manjina«.

Dvije države potpisnice su se sporazumjele u 18 članaka koja prava će osigurati pripadnicima srpske manjine u Hrvatskoj i hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori.

Pravo na očuvanje identiteta i obrazovanje

U članku 1. navodi se da će države potpisnice »osigurati pripadnicima manjina pravo na izražavanje, očuvanje i razvijanje njihova nacionalnog, kulturnog, jezičnog i vjerskog identiteta kao i pravo na održavanje i razvijanje manjinskog školstva, odnosno obrazovanja, medija i ostvarivanje posebnih interesa pripadnika manjina«.

Države potpisnice su se obvezale da će pripadnicima manjina osigurati: slobodu izbora i izražavanja o pripadnosti nacionalnoj manjini, pravo uživanja načela nediskriminacije, pravo zaštite od svake djelatnosti koja ugrožava ili bi mogla ugroziti njihov opstanak, kulturnu autonomiju, održavanjem, razvojem i iskazivanjem vlastite kulture, te očuvanjem i zaštitom svojih kulturnih dobara i tradicija, pravo na očuvanje nacionalnog identiteta i vjeroispovijesti, pravo obrazovanja na jeziku i pismu manjine, javnu i privatnu uporabu jezika i pisma te informiranja, kao i upotrebu znamenja i simbola nacionalne

manjine, zaštitu ravnopravnog sudjelovanja u javnim poslovima, samoorganiziranja i udruživanja radi ostvarenja zajedničkih interesa, te uživanje političkih i ekonomskih sloboda. U pogledu obrazovanja Hrvatska i Srbija i Crna Gora obvezale su se da će zakonima razraditi područje odgoja i obrazovanja na jeziku i pismu manjina i omogućiti školovanje pripadnika manjina prema posebnim programima za koje se prije donošenja pribavlja mišljenje udruga nacionalnih manjina, kao i da će posebni programi na jeziku i pismu nacionalnih manjina uz opći dio obvezno sadržati dio čiji je sadržaj u vezi s posebnosti nacionalne manjine (materinski jezik, književnost, povijest, zemljopis i kulturno stvaralaštvo nacionalne manjine).

Na području na kojem je prema nacionalnim propisima utvrđena službena uporaba jezika i pisma nacionalnih manjina, učenicima školske ustanove s nastavom na jeziku i pismu većine omogućit će se učenje jezika i pisma nacionalne manjine a pedagoška dokumentacija vodit će se i na manjinskom jeziku.

Države potpisnice su se obvezale da će podupirati zapošljavanje stručno osposobljenih djelatnika koji dolaze iz redova nacionalne manjine na svim razinama i oblicima obrazovanja i poticati sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u upravljanju školskim ustanovama.

Također su se obavezale da će poticati suradnju i razmjenu u području prosvjete u dijelu koji se odnosi na obrazovanje nacionalnih manjina i poticati učenje jezika,

kulture i povijesti manjina i njihovih matičnih naroda u školama većinskog naroda, navodi se u Sporazumu.

Kultura, uporaba jezika i pisma i informiranje

U pogledu ostvarivanja kulturnih, prosvjetnih i vjerskih potreba pripadnika manjina dvije države su se obvezale da će poticati osnivanje kulturnih i prosvjetnih centara kao i rad drugih ustanova nacionalnih manjina i da će podupirati slanje knjiga, časopisa, nosača slike i zvuka takvim ustanovama u nekomercijalne svrhe, izdavačku djelatnost manjina, gostovanja profesionalnih i amaterskih kulturno-umjetničkih skupina te organizaciju kulturnih i umjetničkih nastupa, koji pridonose obogaćivanju kulture i identiteta pripadnika manjina u obje zemlje.

Države su se obvezale i da će štiti kulturna dobra na svom području koja su vezana uz povijest manjina, odnosno podupirati takve aktivnosti manjina.

Obvezale su se i da će osigurati pripadnicima manjina slobodnu uporabu jezika i pisma u privatnom i javnom životu i to: u postupcima pred tijelima državne uprave i lokalne samouprave, pravosudnim tijelima i pravnim osobama koje imaju javne ovlasti, u radu predstavničkih i izvršnih tijela jedinica lokalne samouprave, u postupku provedbe državnih i lokalnih izbora i referendumu, kod izdavanja javnih isprava, potvrda i uvjerenja, pri sastavljanju privatnih isprava koje se koriste u pravnom prometu, u korištenju dvojezičnih obrazaca, natpisnih ploča, pečata i žigova državnih tijela, tijela jedinica lokalne samouprave te pravnih osoba koje imaju javne ovlasti, pri obilježavanju naziva mjesta, ulica i trgova, javnih oznaka u prometu i toponima.

I pravo manjina na izvješćivanje na jeziku i pismu manji-

ne je obuhvaćeno pa su se države potpisnice obvezale da će: podupirati izlaženje tiskanih medija na jeziku i pismu manjina, podupirati emitiranje programa radija i televizije na jeziku manjina, poticati preuzimanje i distribuciju radijskog i televizijskog programa matične zemlje i materijalno podupirati informativnu djelatnost manjina. Sporazumom se garantira i da će države poštivati prava pripadnika manjine na slobodno izražavanje vjerske

pripadnosti, na ispovijedanje vjere i održavanje vjerskih obreda i vjerske pouke te podupirati takva nastojanja vjerskih zajednica.

Također se navodi i da će države podupirati istraživanja iz područja povijesti, kulture i položaja manjina i da će u tu svrhu poticati sudjelovanje pripadnika manjina na istraživačkim projektima i u radu znanstvenih ustanova, kao i suradnju znanstvenih ustanova u tim istraživanjima.

Sudjelovanje u odlučivanju

Sporazum garantira da će omogućiti slobodno organiziranje i udruživanje pripadnika nacionalnih manjina kao i sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u donošenju odluka koje se odnose na njihova prava i položaj na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini.

Države potpisnice su se obvezale da će omogućiti osnivanje političkih stranaka i sudjelovanje u predstavničkim i izvršnim tijelima na način da će unutarnjim zakonodavstvom osigurati: zastupljenost nacionalnih manjina u predstavničkim i izvršnim tijelima na lokalnoj razini, zastupljenost u predstavničkim tijelima na regionalnoj i državnoj razini u Hrvatskoj, odnosno na pokrajinskoj, republičkoj i razini državne zajednice Srbije i Crne Gore.

Također su se obvezale i da će osigurati materijalne i druge uvjete za izbor i djelovanje izabраниh predstavnika nacionalnih manjina, te da će se, pri utvrđivanju područnih i/ili upravnih jedinica, suzdržavati od dovođenja nacionalnih manjina u nepovoljniji položaj.

Nadalje se navodi da će države potpisnice osigurati manjinama mogućnost svestranih, slobodnih i neposrednih odnosa s matičnim narodom te s njegovim državnim i javnim ustanovama i da će u tu svrhu podupirati razvijanje kulturnih i gospodarskih odnosa i razmjenu stručnjaka.

Sporazumom se države obvezuju da konzultiraju predstavnike manjina kod priprema međunarodnih ugovora koji su od neposrednog interesa za manjine.

Također je predviđeno da će države potpisnice za ostvarivanje obveza preuzetih ovim Sporazumom osigurati odgovarajuću financijsku potporu.

U svrhu provedbe ovog Sporazuma stranke su utemeljile Međuvladin mješoviti odbor (MMO) koji prati provedbu ovoga Sporazuma koji bi se trebao sastati najmanje jedanput godišnje. Zadaci MMO-a su razmatranje ostvarivanja Sporazuma i podnošenje preporuka vladama u svezi s njegovim ostvarivanjem.

Sporazum je sklopljen na neodređeno vrijeme, a svaka stranka ga može pisano, diplomatskim putem, otkazati koji, u tom slučaju, prestaje šest mjeseci od datuma kada je druga stranka primila obavijesti o otkazu.

Ono na čemu inzistira Hrvatska i lideri hrvatske zajednice u Srbiji, a što država Srbija ne provodi 20 godina, je dio sporazuma koji se odnosi na zastupljenost predstavnika hrvatske manjine u zakonodavnim i izvršnim tijelima vlasti.

Priredila: J. D.

Aleksandar Musić, politički analitičar

Pred Hrvatskom je važno raskrižje

*Hrvatska politička scena nikad nije imala manje ekstremista, svih boja i vrsta * Čini mi se da se konačno u društvu bude elementi one kulture koja je izdigla Zapad, prvi put u dugo vremena u Hrvatskoj ljudi poduzimaju, riskiraju, grabe naprijed * Na iskre između Hrvatske i Srbije sve manje gledam kao na neku tragiku, a sve više kao svojevrsnu danost trenutka, pri čemu stvarni interesi i pozornice dvaju država odavno divergiraju*

Intervju vodila: Jasminka Dulić

»U odnosima između država često i podsvjesno robujemo jugo-matrici – sve gledamo iz vizure bivše države, zajedničkih institucija, zajedničkog javnog prostora. Hrvatska je danas, nakon godina lutanja i tada tek deklaratorne okrenutosti Zapadu – interesom, temama i problemima sve više istinski okrenuta Europi i Zapadu«, kaže politički analitičar magistar politologije iz Zagreba **Aleksandar Musić**, komunikacijski i politički konzultant čije profesionalno iskustvo uključuje kvalitativnu polit-ekonomsku analitiku, političke i medijske strategije, političko i medijsko pozicioniranje, pripreme za javni nastup te politički *ghostwriting*. Komentator je u HRT-ovom *Petom danu*, a u intervjuu za naš tjednik govori o predstojećim predsjedničkim izborima u Hrvatskoj, odnosima između Hrvatske i Srbije i aktualnim političkim trendovima u Hrvatskoj.

► Kako danas razumjeti političku scenu u Hrvatskoj? Koji su glavni trendovi?

Hrvatsku političku scenu karakteriziraju dva trenda – jedan je personalizacija, a drugi deekstremizacija. Sve više se traže kvalitetni pojedinci, ljudi s imenom i prezimenom i najbitnije – rezultatima, a stranačke markice polako blijede. Tome pogoduju agresivne društvene mreže i još agresivniji mediji – lice, gard, klik. To nije proces koji je na svome maksimumu, no polako uzima maha te će se snažni pojedinci koji preferencijski osvajaju povjerenje tisuća i tisuća svojih sugrađana – sve više pitati, a stranački poltroni sve manje. Istovremeno, hrvatska politička scena nikad nije imala manje ekstremista, svih boja i vrsta. To je, naravno, dobro. Kada kažem ekstremista – ne mislim na ljude koji iskreno i srčano zagovaraju svoje ideje, ljude koji žele korjenito nešto mijenjati. Radikalizam i

ekstremizam nisu nužno istoznačnice. Korjenitost je uvijek na snazi i na cijeni. Govorim o ljudima koji profitiraju isključivo na mržnji i huškanju, a sami su potkapacitirani – njih je manje no ikad i to je dobro, treba ih biti još manje.

► **Što se može zaključiti iz kampanje za predsjednika Hrvatske? Kako ocjenjujete kampanje, slogane, poruke kandidata i kandidatkinja za predsjednika predsjednicu Hrvatske?**

Svi su krenuli relativno kasno te time dali dodatnu (nezasluzenu) prednost **Zoranu Milanoviću**, koji se bio primirio nakon poraza na parlamentarnim izborima u travnju ove godine. Slogani i vizualni identiteti ni kod koga nisu neki spektakl, no čini mi se da bi ovaj put televizijska sučeljavanja mogla biti presudna za brzi rast i brzi pad nekih kandidata – daleko više no na predsjedničkim izborima 2014./15. i 2019./20. U pogledu digitalnog – digitalnih kampanja gotovo da i nema, što je ogromno polje propuštenih prilika za generiranje interesa i onda možebitno i momentuma. Strateški gledano, većina izazivačkih pristupa promašuju metu jer Milanovića napadaju netaleantirano i dosadnjikavo, dok ga ne znaju izazvati u onim elementima u kojima je najslabiji – pitanja kakvu korist ima Hrvatska od njega i koji su mu (i kakvi) rezultati. Kad se ne radi na vrijeme, nego se stvar svede na odokativno i kaotično u posljednjim tjednima – tada profitira samo onaj tko je već na vlasti, pošto nastupa opće zagušenje javnog prostora i iritiranost birača – pa i najbolji sadržaj ima malo šanse doprijeti tamo gdje mora.

► **Postoje li prognoze tko će pobijediti?**

Istraživanja javnog mnijenja snažnije favoriziraju Milanovića, no sve se ovo zbiva u trenucima kada on šuti, i nastojat će odgađati same duele i kampanju do samoga kraja, ispravno procjenjujući da mu to izrazito koristi, dok ostalima to guši manevarski prostor za rast. Politika je živo tkivo, a strogo personalizirane utakmice poput predsjedničkih izbora, utakmice gdje stranke imaju svoje granice, a nakon njih priču nose snažni pojedinci, njihova energija, njihove brze reakcije, njihove snage i slabosti, mjera do koje se tzv. mali čovjek može poistovjetiti s njima – možda i najviše otvaraju prostor iznenađenju.

► **Što će značiti za dalja politička kretanja u Hrvatskoj ako pobijedi Milanović, a što ako pobijedi Primorac kao glavni kandidati?**

Milanović se u svome mandatu bavio dnevnim politikom, nastojanjem igranja uloge parapremijera (premijera bez operative/odgovornosti), a ne promicanjem Hrvatske u svijetu ili zagovaranju hrvatskih poduzeća na stranim tržištima. U tom je smislu u državničkom pogledu padao, a u dnevno-političko-retoričkom rastao. U tom smislu će u slučaju reizbora i dalje nastojati nanositi neku retoričku štetu **Andreju Plenkoviću**. Vjerojatno će nastaviti i sa svojim pokušajima geopolitičkih istupa. U slučaju Primorčeve pobjede, očekuje se glađi odnos s hrvatskom Vladom, ali i daleko manje medijske pažnje predsjedniku države, i to ne nužno jer Primorca to ne bi zanimalo, nego zato jer će sami mediji uvelike ignorirati Pantovčak.

► **Imaju li drugi kandidati šanse?**

Dragan Primorac, ako uđe u drugi krug, ući će na krilima HDZ-a, više na snazi te stranke no na dosad pokazanom. U tom slučaju morat će osobno ubaciti u sedmu brzinu da bi ugrozio Milanovića. **Marija Selak Raspudić** nije bez šansi ulaska u drugi izborni krug, a u tom bi slučaju utakmica mogla postati zanimljivija pošto je Milanoviću izrazito teško napadati ju. **Ivana Kekin** je daleko od drugog kruga, njoj je ova kampanja zapravo kampanja za dodatno jačanje grupacije Možemo uoči lokalnih izbora u Zagrebu u svibnju 2025. te zato izrazito pazi da se ne zamjeri SDP-u i njihovu kandidatu, računajući na to da će trebati njihovu podršku u gradskoj skupštini Grada Zagreba u slučaju da **Tomislav Tomašević** bude relativni pobjednik. Viđeniji izazivači razlikuju se elementima snage. Kod Primorca je najsnažniji poguranac ozbiljna stranka, kod Selak Raspudić želja za pobjedom, a kod Kekin tehnički-operativno uredno upogonjena struktura kampanje.

► **Zašto Hrvati stalno »kukaju« i nikad im nije dobro, tako da kažemo gledajući ovako sa strane iz druge države koja je manje razvijena, nije članica EU i manje su plaće? Je li stvarno situacija tako loša, ekonomski, društveno...? Europska komisija je procijenila da je Hrvatska na samom vrhu po stopi rasta gospodarstva.**

Mnogi građani Hrvatske nemaju potpunu sliku Europe i svijeta. Naime, svijet je danas (statistički!) bogatiji, razvijeniji i manje krvav no ikad, a istovremeno je još uvijek u prosjeku mračno i nesretno mjesto. Hrvatska stoji lošije u odnosu na Norvešku – no u odnosu na točku iz koje je krenula, u odnosu na ono što je preživjela, u odnosu na manju produktivnost rada no u većini Europe – Hrvatska stoji vrlo dobro. I bitnije – stvari koje u Hrvatskoj uzimamo zdravo za gotovo – sigurne ulice, dobronamjerne susjede u kućama i stanovima, nepisana društvena pravila u svijetu uopće nisu danost, naprotiv. Hrvatska je korektno mjesto za život, a uz nekoliko hrabrijih politika može postati i odlično mjesto za život.

► **Kakvom biste ocijenili elitu u Hrvatskoj danas?** Jaki pojedinci, slaba elita. No, nisam siguran je li to hrvatski specifikum. Čini mi se da europski kontinent kao takav sve više proizvodi snažne pojedince, dok su ukupno gledano političke, gospodarske, diplomatske i umjetničke elite sve prosječnije; sve manje znače u odnosu na primjerice one američke, kineske, ali i indijske.

► **A kakvom ocjenjujete svijest koja prevladava u društvu?**

Čini mi se da se konačno u društvu bude elementi one kulture koja je izdigla Zapad, prvi put u dugo vremena u Hrvatskoj ljudi poduzimaju, riskiraju, grabe naprijed. Sve manje ljudi želi raditi u državnoj službi, sve manje ljudi trati svoje vrijeme na poslovima koji im ne donose unutarnji mir, sve više ljudi otvara svoje, za početak – obrte, a onda i poduzeća. Osjeća se neka vrsta društvenog poleta. Recesija nakon velike ekonomske krize u Hrvatskoj je zbog loših ekonomskih politika trajala praktički sve do 2016. Od 2016. iz godine u godinu društvo izgleda bolje,

zdravije, svjesnije. I ovdje ne mislim samo na gradove, najbolje od svega je da ljudi počinju seliti u manja mjesta, čak i u slabije naseljeno, shvaćajući koliko je Hrvatska lijepa i koliko krije dragulja unutar sebe, daleko od gradske vreve i smoga.

► **Jesu li nestali tragovi jednostranačja, samoupravnog socijalizma iz društva, iz svijesti i emocija ljudi? Drugim riječima: ima li još »žala za realsocijalizmom«?**

Nisu do kraja nestali, često su i mimikrirani, i to i na ljevici i na desnici. Neki na hrvatskoj ljevici od realsocijalizma su preuzeli mit o »sukobu rada i kapitala« te olako ucjenjivanje pojmom antifašizma, neki na hrvatskoj desnici mit o »siru i vrhnju«, »zlim uvoznici«, traženje neprijatelja unutarnjih i vanjskih itd. I jedni i drugi još uvijek katkad favoriziraju slobodu govora samo kada njima

Prirode vlasti u Hrvatskoj i vlasti u Srbiji razlikuju se – mehanizmi njihova održanja stubokom su različiti. I zato na iskre između Hrvatske i Srbije sve manje gledam kao na neku tragiku, a sve više kao svojevrsnu danost trenutka, pri čemu stvarni interesi i pozornice dvaju država odavno divergiraju. Zbog dobrobiti Hrvata u Srbiji i dobrobiti Srba u Hrvatskoj bilo bi dobro da postoje neki snažniji institucionalni iskoraci, no ponavljam: radi se o dva potpuno različita politička eko-sustava, dvije različite logike moći i interesa. Neće tu biti lako naći zajednički nazivnik, a pitanje je treba li ga i tražiti.

ide u prilog, a nisu imuni ni na strah od slobode i odgovornosti – strah od oslobađanja kreativne snage pojedinca i obitelji nasuprot okamenjenim strukturama države, partije i klike. Skromna znanstvena produkcija hrvatskih sveučilišta, dijelovi državnog aparata koji zaboravljaju da odgovaraju ljudima koji ih plaćaju, a ne obratno, društvo shvaćeno kao igra nulte sume – sve su to tragovi Jugoslavije u nekim glavama.

► **Odakle toliki strah od desnice u Europi? Kako se može razumjeti rast desnice, a kako potpirivanje straha od desnice općenito? Što je s radikalnom ljevicom?**

Plašenje ovom ili onom kategorijom u politici je koristan alat za mamljenje protivnika na svoj teren – na kojem ga se onda lakše pobjeđuje. Osobno uvijek volim raščistiti pojmove – kada rabimo neki pojam, koju politiku on podrazumijeva? Proteklih 70 godina Zapad svjedoči eko-

nomskom i kulturološkom pomaku ulijevo – primjera radi njemački CDU i SPD danas su sličniji no što su ikad bili – što pak onda otvara prostor za nove igrače – koji pak mogu biti kvalitetni, nekvalitetni, promašeni, sezonski itd. U tom smislu umjesto razbacivanja pridjevima i predmetcima (»ultra«, »radikalno«, »ekstremno«) – razgovarajmo o politikama – upitajmo se jesu li dobre ili loše za dano društvo u danom trenutku. Je li zagovaranje nasilja prema ljudima zbog njihova imena i prezimena ekstremno i loše, dolazilo s lijeva ili desna? Jest. Je li inzistiranje na tome da država ima pravo sama suvereno odlučiti tko i kada ulazi na njezin teritorij i koristi njezine benefite ekstremizam? Nije. Je li zagovaranje oduzimanja privatne imovine pojedincima i obiteljima dekretom radi nekog ekonomskog pokusa ekstremno i loše, dolazilo s lijeva ili desna? Jest. Je li specifična (manje ili više opterećujuća) porezna politika koja je dobila povjerenje na izborima i želi na temelju toga preurediti neke odnose u društvu i gospodarstvu ekstremizam? Nije. U tom smislu, čuvajmo se etiketa. Pred europskom desnicom je izazov – obraniti pravo na obitelj kao temeljnu ćeliju društva, kršćanstvo kao jedan od stupova kulturnog identiteta kontinenta te razviti konkurentnost europskog gospodarstva prema Zapadu i Istoku, dati prednost stvaranju nad trošenjem, dati prednost prokušanom nad eksperimentom – ili se sramotiti galamom, cirkuskim mandatima i igranjem uloge korisnih idiota određenih autoritarnih režima koji traže pukotine u europskom političkom tkivu.

► **Bavite se savjetništvom za političku strategiju, političkom analitikom, komunikacijom i pozicioniranjem te medijima i brendiranjem. Često govorite o komunikacijskim strategijama hrvatskih političara. Koji je po Vašem mišljenju u Hrvatskoj danas najuspješniji u tome? Tko najbolje komunicira s javnošću, biračima?**

Nastojat ću biti što precizniji i osvjetliti segmente u kojima je netko uspješan. Najprije, uspješnost se uvijek gleda u odnosu na resurse koje imate i slobodu medijskog prostora u kojem djelujete. Ako je cijeli teren ustrojen tako da favorizira vas, a guši vaše protivnike tada je pitanje što je tu poklonjeno, a što vaša umješnost. Neki političari iz susjedstva koje se hvali kao PR magove ne mogu izdržati jedan nenamješteni intervju. U tom smislu treba jasno razlučiti na kakvom se terenu igra komunikacijska utakmica. U sadašnjim hrvatskim okolnostima, okolnostima relativno fair političke utakmice i uvelike slobodnih medija Plenković najbolje komunicira perspektivu, inkrementalni rast, opasnost eksperimenta s drugima i preživljava sve turbulencije koje dolaze od raznih smjena mu ministara. Nedavno sam rekao da mnogi na hrvatskoj političkoj sceni i iz oporbe često igraju za njega, a da to ni ne znaju – zato jer igraju na njegovu narativnu terenu prema njegovim pravilima. Kada ga napadaju, napadaju ga na način kojim sebe dugoročno slabe. Milanović je pak uspješan u iskorištavanju i objedinjavanju odiuma prema HDZ-u različitih dijelova društva – uspijeva labavo objединiti sve nezadovoljno HDZ-om s lijeva i desna, a

istovremeno zatomiti činjenicu da u pogledu premijerskih i predsjedničkih rezultata nema baš što pokazati. On je shvatio da postoji nekoliko kritičnih tema, nagaznih mina koje razdvajaju hrvatsku ljevicu i desnicu – njih pažljivo zaobilazi, dok se ne libi profitirati i na onim tzv. trans-temama na kojima bi do prije koju godinu trenirao strogoću – tema koronavirusa i pandemijskog odgovora, odnosa Rusije i Amerike itd.

► **A u povijesti tko je bio najuspješniji?**

Ne ulazeći u pravne kvalifikacije/procese, **Ivo Sanader** i **Milan Bandić** bili su poprilično suvereni komunikatori. Sanaderova komunikacija pratila je njegov pomno građeni i njegovani gard, gard koji je uspijevao dugo nositi i njime neutralizirati daleko »pravovjernije« i umreženije protivnike, a Bandić nikad nije prosipao vrijeme, energiju i resurse na one biračke bazene u Gradu Zagrebu (ili državi) za koje je znao da ih nikad neće imati. Točno je

znao kome se obraća, kako se obraća i kada se obraća. U smislu političkog plakata i slogana – **Tuđmanovo** »Zna se!« ili »Glas naroda« uz podignute ruke do dana današnjeg ostaje možda najsnažnija poruka u najmanje riječi na nekom plakatu u povijesti neovisne Hrvatske.

► **Često analizirate i politička događanja u regiji. Tko je najbolji komunikator od regionalnih političara?**

Inovirat ću i reći – **Giorgia Meloni**. Jer za Hrvatsku je i Italija – regija. Naime, Meloni je od crne ovce talijanske političke scene evoluirala u osobu koja nekako uspijeva pomiriti nepomirljivo – progurati svoje politike u zemlji nakon godina ljevijeg *statusa quo*, povezivati se na europ-

skoj i svjetskoj sceni s najrazličitijim akterima – a istovremeno ne potonuti u rubne i lunatičke vode kao neki iz te europske političke obitelji. Njezina komunikacija igra važnu ulogu u takvom (re)pozicioniranju – isticanje važnosti obitelji i čuvanja društvenog tkiva unutar Italije, važnost reda i zakona, a istovremeno nužnost inovacije i izbjegavanje začahurivanja i zaostajanja – da bi Italija bila snažna, mora biti itekako globalno prisutna. Najbitnije: svojom je komunikacijom razbila tuđe nametnute vrijednosne i percepcijske okvire.

► **Kako vidite odnose između Hrvatske i Srbije?**

Odnosi su loši, a pitanje je mogu li uopće i biti bolji. Nisam jedan od onih koji smatra da treba na silu težiti nekoj idili i ravnoteži. Hrvatska i Srbija trebaju surađivati tamo gdje to mogu, ako uopće mogu. Tamo gdje ne mogu, postoji pregovarački stol, sudovi ili u konačnici i ignoriranje. No valja biti svjestan da u odnosima između država često

i podsvjesno robujemo jugo-matrici – sve gledamo iz vizure bivše države, zajedničkih institucija, zajedničkog javnog prostora. Hrvatska je danas, nakon godina lutanja i tada tek deklaratorne okrenutosti Zapadu – interesom, temama i problemima sve više istinski okrenuta Europi i Zapadu. Srbija je pak, interesom, temama i problemima u drugačijoj situaciji – i ovo ne kažem s visoka, nego objektivno. Srbija ima teritorijalne izazove, ogromne raskorake između sentimenta masa i geopolitičke računice vodstva države, a ako Hrvatska kada i ulazi u tu optiku, ne ulazi istinski, već kao jedna od tema medijskih instrumenata održanja tzv. izvanrednog stanja. Najnoviji slučaj u kojem je medijske potrebe radi i jedan benigni **Tonino Picula** pretvoren u ustašu najbolje to pokazuje. Prirode vlasti u Hrvatskoj i vlasti u Srbiji razlikuju se – mehanizmi njihova održanja stubokom su različiti. I zato na

iskre između Hrvatske i Srbije sve manje gledam kao na neku tragiku, a sve više kao svojevrsnu danost trenutka, pri čemu stvarni interesi i pozornice dvaju država odavno divergiraju. Zbog dobrobiti Hrvata u Srbiji i dobrobiti Srba u Hrvatskoj bilo bi dobro da postoje neki snažniji institucionalni iskoraci, no ponavljam: radi se o dva potpuno različita politička eko-sustava, dvije različite logike moći i interesa. Neće tu biti lako naći zajednički nazivnik, a pitanje je treba li ga i tražiti.

► **U jednom davnom intervjuu za *Večernji list* rekli ste da su intelektualci plaćenici, čuvari ne savjesti, nego postojećeg stanja. Nakon šest godina jeste li promijenili mišljenje?**

Nisam, moj je odnos prema balkanskim intelektualcima i dalje negativan. Ono što sam u međuvremenu primijetio jest da je – uz eksploziju društvenih mreža, sve manji monopol na informaciju, ali i razarajući učinak kodova i algoritama na formiranje struja svijesti ljudskih masa – oni ustupaju mjesto novim agregatorima javnog mnijenja.

► **Tko je danas intelektualac? Čini se da je ta oprednica općenito nestala iz javnog govora.**

Intelektualaca u onome smislu u kojem se taj pojam rabio nekoć (»javni intelektualac« – osoba koja ima daleko dublji uvid i daleko veći prostor za obznaniti taj uvid) ima sve manje, ako ih još uopće ima. No, ne bih ovaj proces predstavljao kao nešto što je plod društvenog propadanja ili neke zavjere. Možda im je bilo i suđeno odumrijeti. Naime, ako pogledate prirodu informacije, medija, obrazovanja danas – sve je manje prostora za tzv. gatekeepere, odnosno autoritete (netko će reći »vrtačeve«) u polju javnog. Radi se o nesmiljenoj demokratizaciji u svim smjerovima, a demokratizacija, naravno, ne mora biti nešto nužno uvijek i svugdje pozitivno. Današnji pojedinac lakše no ikad dolazi do nekog znanja, plasira svoje mišljenje, mijenja mišljenje – sve mu manje treba dopuštenja ili putokaza za to. Instinktivna reakcija možda može biti da je ovo nešto loše, da otvara »rulji« prostor za odlučivanje o svemu i svačemu – no ako pogledate povijest 20. st. – intelektualci se nisu iskazali kao nešto što je čuvalo društvo i slobodu. Iza najgorih ideologija i zločina u 20. st. redovito su stajali intelektualci. U tom smislu ovaj proces odumiranja intelektualaca ne bih ocjenjivao ni kao pozitivan ni kao negativan, nego kao svojevrsnu danost našeg vremena. A o tome hoće li nam oni nedostajati odgovor je vjerojatno kako koji.

► **Također ste rekli kako se »ljudi u Hrvatskoj općenito shvaćaju preozbiljno«. Kako ste to mislili i mislite li tako i danas?**

Što više upijamo, čitamo, učimo... shvaćamo koliko malo znamo, koliko je svijet kompleksan, bogat detaljima, teško shvatljiv ili neshvatljiv, a koliko ovaj život kratko traje. Stoga je pred svakom osobom koja ima osnovni odgoj imperativ samokontrole i discipline. Niz je hrvatskih pisaca u 19. st. na različite načine ironizirao lažne veličine, usukane elitiste i razne bezveznjake koji se shvaćaju preozbiljno, i uvijek se njih sjetim kada vidim da se iste situacije ponavljaju i danas, više od 100 godina kasnije. Istinsko znanje uvijek mora pratiti i doza kvalitetnog humora i distance. To pokazuje da vam je stalo da vas netko uopće i čuje i eventualno shvati (a da ne držite monolog sebi samome, diveći se vlastitoj slici), a da istovremeno ne patite od patološke potrebe da svima usadite vlastito mišljenje pod svaku cijenu. Demokracija nije teren za smrknute i vječno uvrijeđene.

► **U istom tom intervjuu 2018. rekli ste da će Hrvatska za pet godina biti »barem malo urednije društvo«. Jeste li dobro predvidjeli? Što se promijenilo za prethodnih pet godina?**

Isppravno sam slutio: Hrvatska je danas barem malo bogatija, smirenija i razboritija no što je bila prije pet godi-

na. Struktura gospodarstva je zdravija, s manjim udjelom rizičnih sektora i sektora prošlosti, na političkoj sceni manje je agresivaca, galamdžija i mrzitelja, a nove hrvatske generacije sve ravnopravnije ulaze u utakmicu i bivaju konkurentne Zapadu i Istoku. IT industrija, organska poljoprivreda, schengensko područje, Eurozona, vojska i policija – u svim ovima domenama bilježe se promjene nabolje. Demografija ostaje kritično područje, kako prije pet godina, tako i danas, i mora postati najsnažnija tema za novu političku generaciju. Nasuprot tlapnjama o tome da »sve razvijene države muče muku s demografijom« (pa se, eto, navodno treba pomiriti s postojećim) – smatram da je to, uz obrazovanje za svijet sutrašnjice – ultimativno pitanje svake države koja drži do sebe i želi živjeti, preživjeti i jačati.

► **Kako sada vidite Hrvatsku za pet godina?**

Pred Hrvatskom je važno raskrižje. Hrvatska može nastaviti ovakvim, uvjetno rečeno srednjim korakom i pomalo napredovati, no pitanje je može li takva ikad uhvatiti priključak za najrazvijenijim državama Europe. U ovom slučaju i dalje će se živjeti relativno korektno (u odnosu na vlastitu produktivnost i lošije alternative), no neće biti ispunjen puni potencijal države i ljudi koji ju čine. Ako pak bude smionija, ako odigra najvažnije karte na sektore najviše dodane vrijednosti, upareno s temeljitom promjenom (!) (ne »reformom«) sustava obrazovanja i prione demografskoj regeneraciji, Hrvatska ima priliku biti jedna od država Europe u kojoj će se najbolje i, bitnije: najhumanije živjeti. Hrvatska je sigurna, prirodno raznovrsna, lišena ozbiljnih društvenih razdora i ekstremizama te bi bila i neopisiva šteta kada bi prevladao pristup lažnog ziheraštva, umjesto hrabrosti istinskog izlaska u susret svim tektonskim promjenama koje vidimo oko nas.

► **Kako komentirate uhićenje Vilija Beroša? Ima li danas više korupcije u Hrvatskoj ili sudovi i tužiteljstva danas bolje rade?**

Svaka korupcija je loša, a ona na koju se sumnja u zdravstvu pogotovo je loša zato što se radi o sektoru koji skrbi o onima najslabijima u društvu: bolesnima i umirućima. Objektivno gledano, sudovi i tužiteljstva rade bolje nego prije, čemu svjedoče brojna imena koja doslovno preko noći padaju s pozicija moći i ulaze u sudske postupke, što nije u prošlosti bio slučaj. To je, na kraju krajeva, nešto čemu je hrvatsko društvo i težilo. No moj pogled na korupciju lišen je petparačkih iluzija i prigodničarskih općih mjesta. Umjesto maštanja o pronalasku/izglasavanju »savršenih ljudi na savršenim mjestima (upravljanja)«, umjesto sufliranja raznim moralizatorskim daviateljima jedini stvarni lijek protiv korupcije ograničenje je količine moći i novca kojom političari raspolaze. Načelo ograničene vlasti, preciznog uvida u trošenje svakog javnog eurocenta, načelo osobne odgovornosti i jamčenja osobnom imovinom u slučaju stupanja na dužnost – to su putokazi za ograničenje korupcije. Vjerovanje u to da političarima, ili ljudima općenito, treba vjerovati na riječ, ili da treba tražiti anđele na zemlji, smatram ne samo naivnim, nego stupidnim i opasnim.

Doc. prim. dr. sc. Hrvoje Budinčević, dr. med., specijalist neurologije, subspecijalist intenzivne medicine i cerebrovaskularnih bolesti

Put do vrhunskog neurologa

Za vrijeme staža počeo sam surađivati s docentom Antonom Vladićem na kliničkim ispitivanjima lijekova iz područja neurologije što mi je na neki način odredilo put prema toj grani medicine. Napredak postignut u ovom području, naročito razvojem endovaskularnih metoda liječenja moždanog udara napravio je prekretnicu u doživljavanju neurologije kao struke koja sada privlači značajno više kolega, kaže doc. prim. dr. sc. Hrvoje Budinčević

U trećem razredu subotičke gimnazije **Hrvoje Budinčević** odlučio je studirati medicinu. Kao dugogodišnji i uspješni sportaš (tenis, odbojka, te u školi košarka i atletika) pretpostavljao je da će to biti sportska medicina, no klinička ispitivanja lijekova iz područja neurologije koja je obavljao za vrijeme liječničkog staža odredila su mu put prema navedenoj medicinskoj grani. U njoj je on danas vrhunski stručnjak s dvije subspecijalizacije, a od 2007. godine radi u Zavodu za cerebrovaskularne bolesti i intenzivnu neurologiju Klinike za neurologiju Kliničke bolnice *Sveti Duh* u Zagrebu.

Do odluke o profesiji

Hrvoje Budinčević rođen je u Subotici gdje je 1995. godine završio Gimnaziju *Svetozar Marković*. Kako kaže, pohađanje srednje škole opterećeno ratnim sukobima i nepovoljnim ekonomskim uvjetima, svakako nije nešto što bi bilo tko poželio u vrijeme odrastanja i sazrijevanja, no to i takvo razdoblje nije utjecalo na odnose u njegovom društvu i okolini. U trećem razredu gimnazije donio je odluku da će studirati medicinu, a maturski rad mu je bio iz nasljeđivanja krvnih grupa. Nije znao čime bi se u medicini konkretno bavio, a budući da je od ranog djetinjstva bio u sportu, pretpostavljao je da će to biti sportska medicina.

»Godinama sam trenirao tenis u TK-u *Spartak*, a potom odbojku u OK-u *Spartak*. Iako je tenis individualni sport, najveće uspjehe postigao sam u ekipnoj konkurenciji, bili smo drugi u državi u konkurenciji do 18 godina te smo ostvarili ulazak u prvu ligu. Moja generacija godinama je bila među prve tri ekipe u Vojvodini. Svoj doprinos dao sam i u školskom sportu – u osnovnoj školi sam se natjecao u košarci i odbojci, u košarci smo bili drugi u gradu i

zoni. U srednjoj školi natjecao sam se u atletici i odbojci. U odbojci smo bili prvaci grada u dva navrata: 1994. i 1995. godine. Možda je to srednjoškolsko natjecanje u odbojci 1994. godine presudilo da se više posvetim odbojci, tako da sam nakon toga bio pozvan u prvi tim OK-a *Spartak*, za koji sam nastupao u sezoni 1994./95.«, kaže Hrvoje i dodaje kako je na koncu za mjesto studiranja odabrao Zagreb.

»Za Zagreb sam se odlučio iz više razloga. Tamošnji Medicinski fakultet glasio je za jedan od najboljih fakulteta, roditelji su mi studirali u Zagrebu, moja bliža rodbina (sestre i braća mojih roditelja) živi tamo, te prijatelji iz Subotice koji su tada studirali u Zagrebu također su to sugerirali. Tijekom studija imao sam raznih ideja čime bih se bavio. Za razliku od sadašnjih generacija, prije 20-ak godina postojao je obvezni liječnički staž prije

polaganja stručnog ispita. Tijekom tog pripravnčkog – liječničkog staža imao sam prilike vidjeti kako u stvari funkcionira sustav zdravstva i kako izgleda rad u struci (bolnici/ambulantni/hitnoj pomoći). Za vrijeme studija ne vidite kompletnu sliku, vidite samo isječke – najviše za vrijeme vježbi, kada često vidite samo najinteresantnije slučajeve, a ne rutinski dio posla. Za vrijeme staža počeo sam surađivati s docentom **Antonom Vladićem** na kliničkim ispitivanjima lijekova iz područja neurologije što mi je na neki način odredilo put prema toj grani medicine.«

Na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je 2001., specijalizaciju iz neurologije završio

2007., a na zagrebačkom Medicinskom fakultetu doktorirao 2014. godine. O studentskim danima, gdje se također isticao u sportu, Hrvoje kaže:

»Bio sam prvak fakulteta u tenisu. Igrao sam i vodio odbojkašku mušku i žensku momčad na sveučilišnom prvenstvu i *humanijadama* (natjecanja biomedicinskih fakulteta iz Hrvatske) gdje smo obično osvajali prva mjesta. Također sam igrao i košarku za fakultet (samo na *humanijadama*). Čak smo 1996. osnovali Odbojkaški klub *Medicinar* u kojem sam igrao i bio tajnik 18 godina. Osim toga, na fakultetu sam najviše surađivao s prof. **Josipom Rošom**, u čijem sam fiziološkom laboratoriju neko vrijeme i radio. Svakako važnu ulogu svojim savjetima u mom profesionalnom i znanstvenom razvoju imao je prof. **Ivan Bielen**. Jedna od zanimljivosti za vrijeme specijalizacije je da sam u prvih pet godina rada na Klinici godinu dana proveo u dežurstvima, uz ostali redoviti posao odnosno usavršavanje. S doktoratom sam započeo nakon završenog stručnog poslijediplomskog studija 'klinička neurologija', a veliku i nesebičnu podršku imao sam od mentorice – akademkinje **Vide Demarin**. Doktorirao sam na temi sekundarne prevencije moždanog udara i primjene antikoagulantne terapije«.

Dvije subspecijalizacije i status primarijusa

Budinčević je iz područja neurologije stekao dvije subspecijalizacije – 2012. iz intenzivne medicine, a 2018. iz cerebrovaskularnih bolesti. Status primarijusa stekao je 2018. godine.

»Godine 2010. započeo sam subspecijalizaciju iz intenzivne medicine prvenstveno zbog tri razloga. Prvi je bio usavršavanje u struci kojom se bavim. Drugi razlog bio je administrativne prirode – od 70-ih godina prošlog stoljeća Klinička bolnica *Sveti Duh* na Klinici za neurologiju ima jedinicu intenzivnog liječenja gdje smo primjenjivali sve mjere intenzivnog liječenja, uključujući primjenu mehaničke ventilacije. S obzirom na to da je ta subspecijalizacija bila jedina u to vrijeme iz područja neurologije

bilo je potreba za školovanjem novih kadrova. Kako sam 2007. položio specijalistički ispit iz neurologije i radio od 2003. godine u JIL-u, odluka je bila lagana. Treći razlog je bio 'imaginaran' – u SAD-u i u nekim drugim državama osobe koje su završile subspecijalizaciju iz intenzivne medicine (neurologije) trebale su se još godinu dana školovati za intervencijsku neurologiju. U to vrijeme želio sam postati interventni neurolog koji endovaskularno rješava cerebrovaskularnu patologiju (moždane udare i stenoze karotidnih arterija). Godine 2018., odlukom Ministarstva zdravstva, dodijeljena mi je subspecijalizacija iz područja cerebrovaskularnih bolesti i status primarijusa, temeljem moje stručne i znanstvene aktivnosti u proteklih 10-ak godina«.

Hrvoje radi u Kliničkoj bolnici *Sveti Duh* u Zagrebu gdje se prvi put zaposlio 2001. godine.

»U Kliničkoj bolnici *Sveti Duh* odradio sam pripravnički – liječnički staž, nakon što sam odradio civilnu službu u Klinici za psihijatriju Vrapče. Kratko sam radio u *Ergomed* d.o.o., tvrtki koja se bavi kliničkim ispitivanjima, da bi specijalizaciju iz neurologije, koju sam započeo 2003. godine, također odradio u Kliničkoj bolnici *Sveti Duh* i Kliničkom bolničkom centru Zagreb (*Rebro*). Nakon položenog specijalističkog ispita 2007. radim u Zavodu za cerebrovaskularne bolesti i intenzivnu neurologiju Kliničke bolnice *Sveti Duh*. Uvjeti za rad su bolji od kada je izgrađena nova zgrada Dnevne bolnice koja je površinom približno jednaka veličini stare bolnice. Bolnica od ove godine nije više u vlasništvu Grada Zagreba, s obzirom na to da su sve bolnice ovog tipa, po novome, u vlasništvu države.«

Od 2018. godine docent je na Katedri za neurologiju i neurokirurgiju Medicinskog fakulteta Osijek, Sveučilišta *Josipa Jurja Strossmayera* u Osijeku.

»Prethodno sam bio asistent i poslije doktorand na istom fakultetu. Na fakultetu sudjelujem u dodiplomskoj i poslijediplomskoj nastavi. Na dodiplomskoj nastavi sudjelujem u izvedbi predmeta 'neurologija' i malog izbornog predmeta 'kako mozak pamti i zaboravlja', dok u poslijediplomskoj nastavi iz područja intenzivne medicine.

Također sam angažiran na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje sam izabran za višeg znanstvenog suradnika, te sudjelujem u predmetu 'temelji liječničkog umijeća'. Istraživanje mozga oduvijek je bio interes medicinarima, međutim vrijeme terapijskog *nihilizma* u području liječenja cerebrovaskularnih bolesti, odnosno moždanog udara, često je odvrćalo medicinare da se bave neurologijom, te su često birali druge specijalnosti. Međutim, napredak postignut u području neurologije, naročito razvojem endovaskularnih metoda liječenja moždanog udara, napravio je prekretnicu u doživljavanju neurologije kao struke koja sada privlači značajno više kolega«, ističe Budinčević.

Njegov stručni i znanstveni rad prepoznat je od krovnih neuroloških organizacija te je od 2017. *Fellow* Europske organizacije za moždani udar, a od 2020. godine Europske akademije neurologa.

»Postao sam redoviti član Europske organizacije za moždani udar (European Stroke Organisation) i Europske akademije neurologa (European Academy of Neurology) gdje aktivno sudjelujem u radu nekih odbora. Član sam ESO EAST odbora (za unaprjeđenje i ubravanje terapije moždanog udara), Europskog akcijskog plana za moždani udar (gdje sam glasnogovornik za južnu regiju), dok sam u Europskoj akademiji neurologa član odbora za funkcijske neurološke poremećaje.«

Ostali stručni angažmani

Uz svoje zahtjevne i odgovorne angažmane, Hrvoje Budinčević sudjeluje u brojnim drugim aktivnostima koje se tiču njegove profesije. Tako je, među ostalim, unazad nekoliko godina jedan od direktora Ljetne škole moždanog udara u Dubrovniku.

»Ljetnu školu moždanog udara – zdrav način života i prevencija moždanog udara i drugih poremećaja mozga osnovala je akademkinja **Vida Demarin** prije više od 30 godina. Ovaj poslijediplomski tečaj održava se svake godine u Inter-univerzitetskom centru u Dubrovniku, kroz pet dana gdje međunarodni stručnjaci prenose najnovije spoznaje iz prevencije ali i dijagnostike i liječenja neuroloških bolesti. U početku je ovaj tečaj bio usmjeren samo na cerebrovaskularne bolesti i moždani udar, ali vremenom se koncept promijenio dodavanjem drugih poremećaja mozga. Budući da je u ovoj školi važna interakcija i individualizirani pristup, ograničen je broj polaznika. Polaznici su obično specijalizanti i mladi specijalisti neurologije iz regije.«

Član je i Organizacijskog odbora MIND & BRAIN – Međunarodnog neuropsihijatrijskog kongresa u Puli.

»Riječ je o jednom od kongresa s najdužom tradicijom na ovim prostorima. Godinama je mjesto susreta kolega s istoka i zapada Europe. Zanimljivo je da je ideja za nje nastala na kongresu o poliomijelitisu u Kopenhagenu 1951. godine, gdje su o tome pričali prim. **Rosenzweig**, neurolog iz Kliničke bolnice *Sveti Duh* i prof. **Grinschgl** iz Graca (Austrija). Trebalo je deset godina da se ostvari ta ideja. Aktivno sam uključen u organizaciju kongresa

od 2016., a nastojimo da on bude i dalje škola znanosti i humanizma promovirajući interdisciplinarnu suradnju. Svake godine kongres okuplja oko 300 stručnjaka iz područja neurologije i psihijatrije, prvenstveno iz regije, te i dalje predstavlja vodeće mjesto suradnje među kolegama i strukama«, pojašnjava Hrvoje.

Također, više od 20 godina sudjeluje u brojnim znanstvenim i kliničkim ispitivanjima/projektima iz područja neurologije, uključujući kardiovaskularnu prevenciju, multiplu sklerozu i demenciju.

»Kako sam čuo od jednog kolege, istraživanje mozga je kao istraživanje svemira, tj. beskonačno. Klinička ispitivanja i medicina temeljena na dokazima omogućila su standardizaciju i harmonizaciju liječenja u mnogim područjima medicine, samim tim i neurologije. Svaki postupak, odnosno lijek, mora proći rigorozna klinička ispitivanja kako bi došao na tržište. Posljednjih godina svjedoci smo značajnog napretka u pogledu liječenja neuroloških bolesti. Nažalost, u području prevencije bolesti nismo toliko učinkoviti, moguće je da će personalizirana medicina s razvojem genetike pomoći u ovom aspektu.«

Redoviti je i član Akademije medicinskih znanosti Hrvatske od 2023. godine.

»Poput drugih stručnih ili znanstvenih društava, Akademija medicinskih znanosti Hrvatske u redovito članstvo prima osobe koje zadovoljavaju određene kriterije. Ona okuplja izabrane znanstvenike, bavi se promicanjem medicinskih znanosti radi unaprjeđenja narodnog zdravlja. Članstvo u AMZH-u predstavlja veliku čast s obzirom na to da sam izabran na temelju mojih stručnih i znanstvenih postignuća, a broj članova je ograničen. Kroz članstvo u AMZH-u želja mi je kroz moje aktivnosti doprinijeti razvoju i popularizaciji znanosti u Hrvatskoj«, kaže Hrvoje Budinčević.

Pitali smo ga i kakve su mu danas veze sa svojim rodnim gradom te prati li događanja u ovdašnjoj hrvatskoj zajednici.

»Vrlo rijetko dolazim u Suboticu i žao mi je što ne mogu češće. S kćerkom i suprugom obično idemo za vrijeme ljetnih praznika na more, a zimskih na skijanje. Vjerojatno bih češće išao u svoj rodni grad da mi roditelji ne dolaze u Zagreb. Uvijek mi je drago kada sretnem nekadašnje prijatelje iz Subotice. Događanja o hrvatskoj zajednici i Subotici redovito pratim putem sredstava informiranja, redovito posjećujem neke subotičke web stranice poput *subotica.info* (još od studentskih dana) te putem društvenih mreža, prvenstveno Facebooka.«

A o budućim planovima kada je njegova profesija u pitanju, kaže:

»U planu mi je izdati knjigu *Kako mozak pamti i zaboravlja* a imam još neke planove za pisanje stručnih knjiga. Također mi je želja da moji doktorandi završe svoje disertacije. I ove godine bit ću uključen u organizaciju nekoliko stručnih i znanstvenih skupova, a pisanje stručnih radova dio je rutine, kao i klinička ispitivanja iz područja moždanog udara, multiple skleroze i Alzheimerove demencije«.

I. Petrekanić Sič

Manifestacija *Srijemci Srijemu* održana u Rumi

Slavlje zajedništva i tradicije

»Na osnovu onoga što smo vidjeli na sceni, mislim da se vide pomaci u radu udruga. Vidi se optimizam i da entuzijazam ne jenjava i mislim da srijemske udruge imaju budućnost«, kazao je Zdenko Lanc

Dvanaesta zajednička manifestacija hrvatskih udruga iz Srijema *Srijemci Srijemu* održana je 17. studenoga u Kulturnom centru *Brana Crnčević* u Rumi. Domaćin je bilo HKPD *Matija Gubec* iz Rume. Cilj ovog kulturnog događaja je da se kroz glazbu, ples i riječi oživi i podijeli bogatstvo kulturne baštine koju Hrvati iz Srijema ponosno njeguju i prenose budućim generacijama. U programu su se predstavili tamburaši, pjevački zborovi, folklorne skupine, recitatori i glazbenici HKPD-a *Matija Gubec*, HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina, HKPD-a *Tomislav* iz Golubinaca, HKC-a *Srijem* – Hrvatski dom, Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina, Zajednice Hrvata Zemuna *Ilija Okrugić*, *Društva hrvatske mladeži Zemuna* i HKD-a *Šid* iz Šida. Sve nazočne i sudionike pozdravila je predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**.

»Što u ime krovne institucije reći o Srijemu? Srijemu koji katkada misli da ga drugi ne razumiju dovoljno, da ne osjećaju njegovu prošlost i ne suosjećaju dovoljno s njegovom današnjicom. Što reći o Srijemu koji se ponekad osjeća ostavljenim? Ništa mudro i veliko, nego samo jednostavno otvoriti srce i reći kako slične žuljeve u različitim cipelama svi mi među nama imamo«, kazala je Vojnić i dodala kako su posljednjih deset godina bile godine razvoja krovne institucije, da se danas glas Hrvata iz Srbije čuje i u Hrvatskom saboru, a udruge sada mogu povući milijun i pol eura iz fondova prekogranične suradnje s Hrvatskom.

»Provodimo kapitalne projekte koje direktno financira Vlada Hrvatske. U Srijemu će, ako Bog da, izniknuti tri nove matice. Studentima smo konačno nakon poticaja u

Hrvatskoj osigurali i stipendiju i u Srbiji. Broj izvannastavnih aktivnosti za djecu se kontinuirano povećava. Uspriko pritiscima, koje ne smijemo zanemariti, nakon jedanaest godina *Srijemci Srijemu* se i dalje održavaju. Iako su za svaku od ovih aktivnosti bili potrebni veliki naponi da bi pomaci bili uopće vidljivi, svjesni smo i ne poričemo koliko toga je još pred nama. Ali i nama treba ruka, nama trebaju vaša srca, otvorena i iskrena, i vaša i onih s kojima živimo. Vjerujem da je to moguće», kazala je Vojnić te dodala da je zadaća HNV-a u budućnosti promišljati kako spojiti župe i udruge te pronaći ono što bi bilo motivirajuće za okupljanje mladih.

U ime domaćina sve nazočne pozdravio je predsjednik rumske udruge **Zdenko Lanc**.

»Važnost ove manifestacije je i u tome što se okupljamo. Mi članovi srijemskih udruga prezentiramo ono što znamo, kako radimo i učimo jedni od drugih. Rad udruge je otežan i mnoge nemaju adekvatan prostor za rad i uglavnom one koriste prostorije župa. Mi u Rumi imamo svoje prostorije, ali bez projekata prekogranične suradnje i bez HNV-a, ne bismo ih mogli obnoviti i prilagoditi našim potrebama. Na osnovu onoga što smo vidjeli na sceni, mislim da se vide pomaci u radu udruga. Vidi se optimizam i da entuzijazam ne jenjava i mislim da srijemske udruge imaju budućnost«, kazao je Lanc.

»Značaj ove manifestacije je u tome što se mi Hrvati iz Srijema okupljamo i održavamo tradiciju na način kako koje društvo umije ili ima interesiranja. Nije isto biti Hrvat

u malom mjestu ili u mjestu blizu Novog Sada ili u Novom Sadu. U Novom Sadu je mnogo teže okupiti Hrvate na jednom mjestu, dok je u Petrovaradinu ova tradicija duga sto godina«, istaknuo je predsjednik petrovaradinske udruge **Mirko Turšić** i dodao: »Mislim da bismo u budućnosti trebali napraviti mrežu profesionalnih koordinatora manifestacija, ljude koji se stalno bave tim, koji bi prikupljali i razmjenjivali podatke i tražili najbolja rješenja te privući mlade. Tako bismo mogli obnoviti i vlastite resurse, planirati i učvrstiti ih«.

»Važno je da na ovom događaju prezentiramo jedni drugima što radimo, a ne samo da tradiciju srijemskih Hrvata predstavljamo drugima izvan Srijema nego da je i međusobno podijelimo. Manifestacija je uhodanija i svi smo navikli na nju. Računamo da će se održati svake godine i lakše je organizirati se i pripremiti se. U programu je vidljivo da se usavršavamo«, kazao je predsjednik srijemskomitrovačke udruge **Krunoslav Đaković**.

Osim predsjednice i članova HNV-a, događaju su nazočili pokrajinski dužnosnici, dužnosnici hrvatskih institucija, Općine Ruma, DSHV-a i svećenici. Manifestacija je održana pod pokroviteljstvom HNV-a, Fondacije za razvoj hrvatske zajednice u Republici Srbiji *Cro-Fond*, Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske te uz potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ*.

S. D.

Prva revija šokačke nošnje u Bregu

Modni vremeplov

HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Brega priredilo je u prošli petak, 15. studenoga, u mjesnom Domu kulture, reviju šokačke nošnje. Na reviji su prikazane stare, originalne nošnje, ali i nove, vjerne kopije nekadašnje nošnje Hrvata Šokaca u Bregu. To je prva revija koju je organizirala mjesna hrvatska udruga. Iza ideje i organizacije stoji predsjednik *Kranjčevića* **Milorad Stojnić**. On ne samo da je predsjednik udruge, već je i kolekcionar bereške šokačke nošnje. U njegovoj kolekciji nekoliko je stotina komada koje je tijekom godina Milorad prikupio u selu i tako vrijedne dijelove šokačke nošnje sačuvao od propadanja. Godinama se nakupilo toliko nošnje u njegovoj vlastitoj kolekciji i u kolekciji *Kranjčevića* da je na modnoj pisti prikazan tek mali dio.

»Htjeli smo pokazati koliko nošnje imamo. Ovoga puta svila i sve su original. Išli smo s nošnjom koju mi zovemo čisto šarene grane, pa smo kombinirali šarene grane i molovane grane, razlika je što su jedno plišane, a jedno crtane ružice«, pojasnio je Stojnić i dodao kako je najstariji prikazan komad star 180 godina, a najmlađi iz sredine prošlog stoljeća.

On je najavio da udruga modnu reviju planira i naredne godine, s više sudionika, jer, kako kaže, nošnje imaju, ali su ove godine nedostajali manekeni. Postoje planovi i za

gostovanje ove modne revije u inozemstvu, o čemu tek slijede razgovori. Ono što je sigurno je prikaz šokačke nošnje na Festivalu *Biserna grana* i sudjelovanje na natjecanjima u Antinu i Nuštru.

»Ovo je sjajan potez da se prikaže nošnja, sve ono što se čuva u škrinjama. Isto tako, ovo je jedan vrlo hrabar potez da se prikaže kako se nekadašnja nošnja može uklopiti s novom, nosivom modom zahvaljujući **Mariji Ivošev** koja sjajno radi odjevne predmete od kože«, kazao je organizator Festivala *Biserna grana* **Milan Stepanov**.

Modnom pistom prošetali su članovi *Kranjčevića*, koji su prikazali nošnju koja se nosila u različitim prilikama, nošnju za različite uzrasne dobi i koja se u ovoj udruzi brižljivo čuva i prikazuje na nastupima. Na modnoj reviji prikazane su i replike starih odjevnih komada od kože i bogato ukrašenih vezom koje je izradila Marija Ivošev.

Na bereškom modnom vremeplovu sudjelovalo je oko 30 manekena, amatera, koji su hrabro koračali modnom pistom, željni što bolje prikazati jedno od obilježja bereških Šokaca.

Z. V.

Naivna umjetnost i turizam

U sklopu projekta INNATUS – Initiative for Naïve Art and Sustainable Tourism čiji su nositelji Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji i Općina Ernestinovo, 19. studenoga 2024. godine održan je prvi studijski posjet HNV-u. Događaju je prisustvovalo oko 15 sudionika iz Općine Ernestinovo i Subotice, što je omogućilo razmjenu znanja i iskustava u području naivne umjetnosti i održivog turizma. Projekt je sufinanciran od Europske unije iz programa INTERREG VI-A IPA Hrvatska – Srbija.

Prvi sastanak u sklopu ovog projekta dogodio se 22. rujna u Ernestinovu, a projekt je službeno započeo 1. srpnja ove godine. Ukupni cilj projekta je unaprijediti ulogu kulture i održivog turizma u širem području Općine Ernestinovo i Subotice, jačanjem kapaciteta dionika, razvojem infrastrukture kulturnog

turizma i jedinstvene ponude kulturnog turizma utemeljene na zajedničkoj kulturnoj baštini naivne umjetnosti, čime se potiče gospodarski razvoj, socijalna uključenost i socijalne inovacije u prekograničnom području. Šira regionalna zajednica imat će koristi izvan neposrednih dionika unutar mreže.

Turisti, lokalna poduzeća i kulturni entuzijasti imat će koristi od poboljšane koordinacije u promicanju naivne umjetnosti i održivog turizma, osiguravajući zajednički napor u povećanju privlačnosti kulturnog turizma u regiji. Ukupni fond sredstava

za Interreg VI-A IPA Program Hrvatska – Srbija 2021. – 2027. iznosi više od 38 milijuna eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj i IPA III fonda. Kada se uključi nacionalno sufinanciranje, ukupan iznos sredstava prelazi 45 milijuna eura.

ADVENT U TAVANKUTU 2024.

30.11.

PALJENJE PRVE ADVENTSKE SVIČE - VAŠAR

18.00 - ETNOSALAŠ "BALAŽEVIĆ"

1.12.

IZLOŽBA BOŽIČNJAKA

18.00 - GALERIJA PRVE KOLONIJE NAIVE U
TEHNICI SLAME

5.12.

ADVENTSKI VAŠAR U ŠKOLI

17.00 - OSNOVNA ŠKOLA "MATIJA GUBEC"

7.12.

DOČEK SV. NIKOLE

PALJENJE DRUGE ADVENTSKE SVIČE - VAŠAR
18.00 - ETNOSALAŠ "BALAŽEVIĆ"

14.12.

BOŽIČNI KONCERT FOLKLORNOG ODJELA HKPD "MATIJA GUBEC"

PALJENJE TREĆE ADVENTSKE SVIČE
18.00 - DOM KULTURE

21.12.

**VAŠAR - PALJENJE ČETVORTE
ADVENTSKE SVIČE**

18.00 - ETNOSALAŠ "BALAŽEVIĆ"

PRIJAVE IZLAGAČA ZA BOŽIČNI VAŠAR NA BROJ 0652270390 (LIDIJA)

Srednjoškolci na »Interliberu«

Učenici srednjih škola koji pohađaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku i njihovi profesori boravili su 15. studenog na 46. međunarodnom sajmu knjiga *Interliber* u Zagrebu, u organizaciji HPD-a *Bela Gabrić* i Hrvatskog nacionalnog vijeća. Poznatu knjišku manifestaciju posjetilo je preko stotinu učenika i profesora iz subotičkih srednjih škola – Politehničke škole, Gimnazije *Svetozar Marković* i Srednje medicinske škole.

Osim sajma, učenici i profesori imali su prigodu posjetiti i centar Zagreba. Vođe putovanja bile su predsjednica Odbora za obrazovanje **Nataša Francuz** i predsjednica HPD-a *Bela Gabrić* **Margareta Uršal**.

Usavršavanje iz glazbene kulture

Hrvatsko prosvjetno društvo *Bela Gabrić* u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem organiziralo je 16. studenoga u Subotici jednodnevni stručni skup-savjetovanje za prosvjetne djelatnike s temom »Glazbena kultura u vrtiću i školi«.

Na skupu koji je održan u Tamburaškoj kući sudjelovali su odgojitelji, učitelji i nastavnici koji realiziraju programe i nastavu na hrvatskom jeziku, a bilo je riječi o didaktičko-metodičkim obilježjima glazbene kulture, dostupnim materijalima i aktivnostima koje potiču djecu na pjevanje i sviranje, utjecaju ritma i melodije na razvoj djeteta od najranije dobi, metodama i tehnikama pjevanja i sviranja, učenju dekodiranja nota i pretvaranja u zvuk na instrumentu, pitanju kada uvesti i koji instrument i sl. Osim teorijskog, usavršavanje je imalo i praktični dio.

Predavači su bili pedagoginja (ujedno i voditeljica stručnog skupa) **Margareta Uršal**, etnomuzikologinja **Tamara Štricki Seg** i profesorica tambure **Mira Temunović**. Kako ističe Margareta Uršal, polaznici su prezentirane sadržaje ocijenili kao veoma korisne.

Stručni skup organiziran je u okviru projekta »Ulaganjem u obrazovanje ulažemo u budućnost – stručno usavršavanje prosvjetnih radnika koji realiziraju programe i nastavu na hrvatskom jeziku« koji je financiralo Ministarstvo prosvjete Srbije u okviru natječaja za poticanje programa koje realiziraju udruge u 2024. godini.

D. B. P.

Oživjela povijest stare čarde

»Gostiona je zadržala svoj stari naziv, te se i dalje zove Stari đeram. Prvi naziv koji je dan još 1974. godine bio je Čarda kod starog đerma, zato što je nekada na ovome placu postojao đeram kojim su se služili susjedi, točili vodu, pojili stoku i sve ostalo za što im je đeram mogao služiti. Zbog tih povijesnih činjenica odlučili smo nastaviti tradiciju starog naziva gostione, budući da je duboko vezana uz sve što se ovdje nalazilo«, kaže Damir Šimon

Vraćanje pradjedovine i stvaranje mjesta za najljepše trenutke inspiracija su koja stoje iza gostione *Stari đeram*, smještene nadomak Sombora. Vlasnici **Damir i Goran Šimon** odlučili su 2019. godine otkupiti zemlju i kuću koja je prije više od stotinu godina bila poznata čarda. Nakon rada u inozemstvu vratili su se kući i udahnuli novi život prostoru, zadržavajući povijesni duh i autentičan naziv. Njihova vizija i upornost pretvorili su *Stari đeram* u omiljeno mjesto za obiteljska slavlja i posebne trenutke, čime su spojili tradiciju, kvalitetu i domaći ambijent.

Koncept rada gostione

Upitan za početke i samu ideju o pokretanju vlastitog biznisa Damir Šimon govori kako su gostionu otvorili u lipnju 2022. godine.

»Brat i ja smo radili u Njemačkoj pet godina, pa smo došli na ideju kupiti plac pored naše kuće koju je još

naš pradjed kupio 1952. godine. On je te godine došao iz Gradine (salaši pokraj Sombora) i kupio staru židovsku kuću, stari kaštel, te je podijelio plac na dva sina. Ta kuća je nekada davno, točnije prije 120 godina dok je još bila u rukama starih vlasnika, bila čarda, tj. *Hušetova čarda* koja je ujedno bila i jedna od najstarijih gostiona u Vojvodini. Na osnovu toga, čovjek koji je 1972. godine kupio kuću od mog djed-ujaka, imao pravo ponovno otvoriti ugostiteljski objekt. Mi smo ovu gostionu i plac kupili 2019. godine i time vratili posjed u okvire naše obitelji. Gostiona je zadržala svoj stari naziv, te se i dalje zove *Stari đeram*. Prvi naziv koji je dan još 1974. godine bio je *Čarda kod starog đerma*, zato što je nekada na ovome placu postojao đeram kojim su se služili susjedi, točili vodu, pojili stoku i sve ostalo za što im je đeram mogao služiti. Zbog tih povijesnih činjenica odlučili smo nastaviti tradiciju starog naziva gostione, budući da je duboko vezana uz sve što se ovdje nalazilo«, kaže Damir.

Naglašava kako su inspiraciju za otvaranje ove gostione našli u pomisli da si doma, na svojem, a ne u tuđini. Vodila ih je misao kako će kupovinom vratiti pradjedovinu, srediti je i podići na višu razinu, što su i učinili.

Početna ideja dvaju braća bila je svakodnevni rad gostione, ali su taj režim rada izdržali samo tri mjeseca dok, kako je rekao Damir, nisu shvatili koliko nemaju iskustva u ovome poslu. Budući da su je otvorili u postpandemijsko vrijeme, počela su se ponovno održavati slavlja, pokazalo se veliko interesiranje za iznajmljivanje prostora, te su odlučili ukinuti svakodnevni rad gostione i prijeći isključivo na zakazivanje termina.

»Što se tiče ponude hrane koju služimo gostima, u početku dok smo se još pronalazili u cijeloj avanturi oko gostione, napravili smo jelovnik shodno tadašnjim mogućnostima naše opreme, štednjaka i aparata koji su nam bili dostupni.

Radimo na tome da u skorijoj budućnosti počnemo služiti i neka tradicijska jela. Trenutačno su nam u ponudi ragu čorba, žuta juha, predjelo nam je specifično jer služimo domaću dimljenu kobasicu, to je nešto što nema u ponudi na drugim mjestima i što se pokazalo da ljudi vole, tu su razna pohana i rolovana mesa. Slastice ne radimo, to ljudi sami donesu. Potrebno nam je još vremena i iskustva za proširenje ponude s nekim posebnijim jelima, budući da radimo posluživanje dvije stotine ljudi odjednom, nije lako krenuti s novim stavkama na meniju«, rekao je Damir.

Izazovi vođenja gostione

Kao i u svakom poslu, postoje prednosti i mane, pa tako i ovdje. Kao veliku prednost rada gostione na zakazivanje Damir ističe što svaki put znaju što ih čeka, koliko će gostiju doći, koji opseg posla će imati, pa se mogu početi pripremati par dana ranije.

»Imamo jasnu sliku svojih troškova i prihoda, lakše raspoređujemo organizaciju poslovanja i međusobnih zaduženja. Kada imamo tri ili četiri slavlja tijekom vikenda, moramo ponedjeljkom ili najkasnije u utorak započeti pripremu. Baš zbog toga nam je svakodnevni rad nemoguć trenutno, jer zaista teško bismo postizali sve odraditi kvalitetno, a to nam je primarni cilj. Zato smo se morali opredijeliti za samo jedan način rada, jer mislim da se drugačije ne može doći potrebna razina kvaliteta. Najveća mana ovoga posla je nesanica, loš san nam je svakodnevna pojava. Kratak period odmora zbog kasnog odlaska na počinak, oko 4 ili 5 sati ujutro, rano ustajanje oko 8 jer moramo početi pripremu novoga slavlja. U svakom slučaju, meni osobno je bolja varijanta rada izdavanje gostione za proslave. Ovo je obiteljski posao, što nam je veliki plus, radimo brat i ja, moja supruga, mama, tata uskače kada zatreba, a također angažiramo prijatelje i susjede po potrebi za konobarisanje«, rekao je Damir.

Kaže kako su im najvjerniji gosti ljudi s okolnih salaša koje su privukli svojim imenom i ambijentom jer se na taj način osjećaju kao da su doma.

»To su sve naši poznanici, bliski ljudi, navikli na miran obiteljski život vojvođanske ravnice. Reakcije svih naših gostiju su odlične, čemu svjedoči i opseg posla koji imamo. Ime naše gostione se širi bez neke posebne reklame, tj. ni nemamo nikakav marketing. Zadovoljni gosti nas preporučuju i to nam najviše odgovara, jer pokazuje kako je zadovoljan gost najbolja reklama. Stari gosti nam se vraćaju, a novih klijenata ne manjka. Ako se bude pokazala potreba za tim, tada ćemo razmišljati o reklamiranju. Nema smisla da me deset ljudi zove za jedan datum ako ih mi ne možemo primiti. Jedini potencijalni problem koji može biti u budućnosti je pad životnog standarda, a svakako i povećanje konkurencije može biti izazov na koji se trudimo odgovoriti dodatnim usavršavanjem naše ponude. Ono što je vrijeme pokazalo, ako se radi kvalitetno i pošteno, nema neke velike bojazni za opstanom«, ističe Damir Šimon.

Plan za pet godina

»Dosta naših planova smo već realizirali od same kupovine gostione. Nekada je kapacitet bio 80 osoba, a sada smo ga povećali na 200 na čemu ćemo i ostati. Plan nam je dodatno podići kvalitetu usluge i kvalitetu hrane, jer uvijek može bolje. Želja nam je u nekom momentu otvoriti i smještajne kapacitete za prenočište, to je ono što bi nam trebalo, ali trenutno nismo u mogućnosti tako nešto napraviti. Dosta smo napredovali za ove dvije godine, radimo sve sami, pomažu nam i prijatelji, ali trudimo se biti samostalni. Vikendom radimo na slavljinama, a preko tjedna radimo na održavanju, teško je doći do majstora stoga moramo sve srediti sami. Ono što nas čini sretnima i što nas gura naprijed u nova usavršavanja su sretni i zadovoljni ljudi koji proslavljaju svoje najljepše trenutke kod nas u gostioni«, zaključio je Damir Šimon.

Ivan Ušumović

Smotra hrvatskog filma u Beogradu

Nova ostvarenja uz retrospektivu

Produkcija *Teatar Stella* iz Splita u suradnji sa ZHB-om *Tin Ujević* iz Beograda organizira od 25. do 30. studenoga 6. *Smotru hrvatskog filma* u Beogradu. *Smotra* se realizira uz potporu Hrvatskog audiovizualnog centra a u spomen na redatelja i nekadašnjeg predsjednika ZHB-a *Tin Ujević Stipu Ercegovića* (1948. – 2023.). U glavnom programu su igrani filmovi novije produkcije, a na programu će se naći i dokumentarna i kratka igrana ostvarenja, uz dio namijenjen retrospektivi. Prva dva dana manifestacije, ponedjeljak i utorak, 25. i 26. studenoga, rezervirana su za *pitching* forum hrvatskih kratkih igranih filmova *Make it happen* koji će okupiti redatelje i producente iz Hrvatske, Srbije i Albanije. Prema najavama, očekuje se i dolazak hrvatskih redatelja **Zrinka Ogreste** i **Vinka Brešana**.

Službeni program smotre počinje u srijedu, 27. studenoga, a održava se u Art kinu *Kolarac*. U srijedu publiku očekuju tri filmska ostvarenja: od 17.30 sati bit će prikazan igrani film *Most na kraju svijeta* redatelja **Branka Ištvančića**, a od 19 sati dokumentarni film *Spomenici hrvatskih kipara na tlu Srbije* Stipe Ercegovića. Svečano otvorenje je u 20 sati, nakon kojega će u 20.30 biti prikazan igrani film *Božji gnjev* **Kristijana Milića**.

U četvrtak, 28. studenoga, bit će prikazana četiri filma. Od 18.30 sati na programu je kratki dokumentarni film *Strossmayerov kipar – Priča o Vatroslavu Doneganiju* **Mihaela Kelbasa** i **Mirka Ćurića**, u 19 sati slijedi igrani film *Stigme* (režija: **Zdenko Jurilj**), a u 20 sati bit će prikazan kratki igrani film *Kaže se Čakovec* (režija: **Vanja Nikolić**). Publika će od 20.30 sati moći pogledati igrani film *Bosanski lonac* u režiji **Pave Marinkovića**.

U petak, 29. studenoga, na programu su također četiri ostvarenja. Od 18.30 sati bit će prikazan kratki dokumentarni film *Punim plućima* (režija **Leila Elhoweris**), od 19 sati slijedi dokumentarni film *Potruga za gušterom* (režija **Lukša Benić**), a od 20 sati kratki igrani film *Marko* (režija: **Marko Šantić**). U glavnom programu od 20.30 sati na programu je igrani film *Dnevnik Pauline P.* u režiji **Nevena Hitreca**.

Za subotu, 30. studenoga, najavljena su tri filma. Od 18.30 sati na programu je igrani film *Tereza 37* **Danila Šerbedžije**, od 20.10 sati publika će imati prilike pogledati kratki igrani film *Snjeguljica* (režija: **Lana Barić**), dok od 20.30 slijedi igrani film *Punim plućima* (režija: **Rađislav Jovanov Gonzo**).

Svake večeri nakon projekcija bit će organiziran razgovor s autorima i glumcima iz prikazanih ostvarenja.

Selektorica i umjetnička direktorica 6. *Smotre hrvatskog filma* u Beogradu, u ime produkcije *Teatar Stella* iz Splita je filmska i televizijska redateljica doc. dr. um. **Branka Bešević Gajić**, a producentica i direktorica kazališna i filmska glumica **Andrijana Vicković**.

H. R.

Povelja za Julijanu Adamović

VINKOVCI – U sklopu ovogodišnjih, 30. Dana Josipa i Ivana Kozarca u Vinkovcima jedna od nagrada – Povelja uspješnosti dodijeljena je **Julijani Adamović** za knjigu *Oče koji jesi* (Fraktura, 2023.). Adamović je književnica podrijetlom iz Plavne koja od 90-ih živi i radi u Vukovaru. *Oče koji jesi* atipična je obiteljska saga, veliki roman o ženama i muškarcima, o političkim dužnosnicima, običnim ljudima, no nadasve o sinovima koji ostaju bez očeva i cijeli ih život traže umjesto da krenu svojim drukčijim putem.

Dane Josipa i Ivana Kozarca organiziraju naklada Privlačica iz Vinkovaca, Društvo hrvatskih književnika, Vukovarsko-srijemska županija, Grad Vinkovci i Hrvatske šume.

Novi spot Marka Križanovića

SUBOTICA – Subotički pjevač **Marko Križanović** i Tamburaški sastav *Misija* iz Pečuha objavili su video spot za pjesmu *Naša noć*. Glazbu potpisuje **Stjepan Rudinski** a tekst **Đurđa Habel**. Pjesma *Naša noć* izvedena je na festivalu *Zlatni glas Zlatne doline 2024.* u Kaptolu, gdje je osvojila drugo mjesto od strane stručnog žirija.

Večeri i noći Ilije Žarkovića

GOLUBINCI – Glazbeno-recitatorski program pod nazivom *Večeri i noći Ilije Žarkovića Žabara* bit će održan večeras (petak, 22. studenoga) u prostorijama HKPD-a Tomislav (Đurđevska 6) u Golubincima, s početkom u 19 sati. Manifestacija se priređuje u čast i sjećanje na Golubinčinu, književnika, muzičara i skladatelja tamburaške muzike **Iliju Žarkovića Žabara** (1947. – 2009.).

Hrvatska književna Panonija u Budimpešti

BUDIMPEŠTA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata sudjeluje 28. i 29. studenoga na manifestaciji *Hrvatska književna Panonija VII.* u Budimpešti. Manifestacija okuplja hrvatske književne autore i kritičare iz Hrvatske, Mađarske, Austrije, Srbije i Bosne i Hercegovine. Zavod će prirediti izložbu *Živa baština – nematerijalna kulturna baština Hrvata u Srbiji*, bit će predstavljena edicija *Izabrana*

djela Balinta Vujkova a njihovi predstavnici sudjelovat će na okruglom stolu o književnoj i časopisnoj produkciji Hrvata u panonskoj regiji te pjesničkom bloku.

Ova manifestacija održava se pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija Hrvatske.

Večer ikavice u Stanišiću

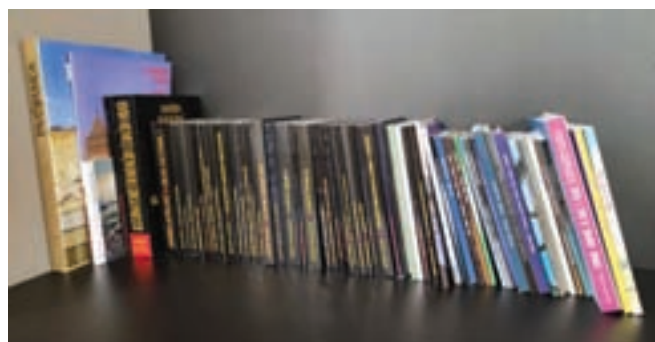
STANIŠIĆ – HKD *Vladimir Nazor* iz Stanišića organizira manifestaciju *Ikavica – govor dalmatinskih, ličkih, bosanskih, hercegovačkih, šokačkih i bunjevačkih Hrvata* koja će biti održana u subotu, 30. studenoga, u dvorani MKUD-a *Ady Endre* u Stanišiću. Početak je u 17 sati a sudjeluju solisti, izvorne pjevačke skupine, etno skupine i pjesnici iz Hercegovine, Dalmacije, Slavonije i Bačke.

Koncert Preprekove ženske pjevačke skupine

NOVI SAD – Godišnji koncert Ženske pjevačke skupine HKUPD-a *Stanislav Prepek* iz Novog Sada bit će održan u subotu, 30. studenoga, u Malom amfiteatru SPENS-a u Novom Sadu. Početak je u 19 sati.

NIU Hrvatska riječ: Poziv za slanje rukopisa

Nakladničko vijeće NIU *Hrvatska riječ* poziva književne autore i autorice iz Srbije koji pišu na standardnom hrvatskom jeziku ili dijalektalnim govorima Hrvata da šalju svoje rukopise radi njihove moguće objave u idućoj, 2025. godini. Rukopisi moraju biti ori-

ginalno autorsko djelo i ne smiju biti ranije objavljivani. Rukopise je potrebno poslati u elektroničkom obliku (Word dokument) na e-mail: naklada@hrvatskarijec.rs. Rok za slanje je do 30. studenoga 2024. godine. O uvrštenju rukopisa u nakladnički plan za 2025. godinu odlučivat će peteročlano Nakladničko vijeće NIU *Hrvatska riječ*. Recenzije, predgovori i pogovori se ne zahtijevaju. S autorima se sklapa ugovor o međusobnim pravima i obvezama, a prispjeli rukopisi ne vraćaju se autorima.

Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini 2024.

Približavanje nesvakidašnjih priča

»Trudim se približiti našim gledateljima nešto što nemaju priliku nigdje drugdje gledati. Namjerno ne dovodim velike igrane filmove koji se mogu pogledati u kinima ili na paličkom festivalu. Ne želim

SKRIVENI VANKA na tragu jedne opsesije

Branko Ivanda / Nevenka Posavec Komarica
Alfred Kolombo / Petar Janjić
Matej Meltravčić / Davor Radoš
Lidija Ivanda

ponavljati iste stvari, volio bih raditi neke specifične programe i dovesti autore koje publika nije imala priliku upoznati a koji nam mogu biti jako bliski po određenim temama«, ističe **Branko Ištvančić**

Ovogodišnji *Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini* završen je projekcijom dokumentarnih filmova *Goli otok*, redatelja **Darka Bavoljaka** i *Skriveni Vanka* – na tragu jedne opsesije poznatog hrvatskog filmskog redatelja **Branka Ivande**. Prvi film prikazan je u petak, 15. studenoga, u prostoru Kulturne stanice *Egység* u Novom Sadu, a drugi sljedećeg dana u Art kinu *Lifka* u Subotici. Obje večeri, nakon projekcija, s autorima filmova razgovarao je redatelj **Branko Ištvančić**, organizator i urednik *Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini*.

Prvi put u Novom Sadu

Program *Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini* prvi put je priređen u Novom Sadu, a suradnja je, kako navodi

Branko Ištvančić, počela s Kulturnom stanicom *Egység*, odnosno Kulturnim centrom *Svilara*.

»Prošle je godine dogovarana suradnja, ove godine je krenulo i nadam se da ćemo je realizirati i u idućim godinama. Za početak smo odabrali film *Goli otok*, došao je lijep broj gledatelja, njih 40-50, i reakcija publike nakon projekcije je bila izvrsna. Ovaj film prikazan je u Subotici prije oko dvije godine, a želja mi je u Novom Sadu prikazati filmove koje je već vidjela subotička publika. U svakom slučaju, trudim se približiti našim gledateljima nešto što nemaju priliku nigdje drugdje gledati. Namjerno ne dovodim velike igrane filmove koji se mogu pogledati u kinima ili na paličkom festivalu. Ne želim ponavljati iste stvari, volio bih raditi neke specifične programe i dovesti autore koje publika nije imala priliku upoznati a koji

nam mogu biti jako bliski po određenim temama», ističe Ištvančić.

Redatelj dokumentarnog filma *Goli otok* Darko Bavo-ljak o reakcijama publike na njegov film u Novom Sadu pa i u Subotici prije dvije godine kaže:

»Ljudi su zainteresirani za tu tematiku koja spaja sve zemlje bivše Jugoslavije, to je jedna zajednička bolna tema i ljudi jako emotivno reaguju na to. Uvijek mi je to jedno zadovoljstvo pokazati i otkriti ponovo tu temu jer ona postaje zaboravljena. Umjesto da idemo u jednu kulturu sjećanja, mi idemo u kulturu zaborava. Upravo se sve te teme trebaju otkriti, zatvoriti u jedan muzej, napraviti memorijalni centar i da to ostane na sjećanje budućim generacijama«.

Što se tiče njegove suradnje, odnosno poznanstva s Brankom Ištvančićem, kaže kako ih je povezao upravo ovaj film, nakon kojeg su postali vrlo dobri prijatelji i otkrili zajedničke teme i interese.

Darko Bavo-ljak je završio studij snimanja na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu, nakon čega kratko vrijeme radi kao snimatelj dokumentarnih i kratkih igranih filmova, a posljednjih se godina bavi fotografijom, filmom, konceptualnom umjetnošću i kustoskim koncepcijama. Član je Hrvatskog društva likovnih umjetnika i Hrvatske zajednice samostalnih umjetnika.

Priča o skrivenom slikaru

Film *Skriveni Vanka – na tragu jedne opsesije* redatelja Branka Ivande, inače nekadašnjeg profesora filmske režije Branka Ištvančića na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu, Ištvančić je za prikazivanje subotičkoj publici odabrao jer se, kako kaže, radi o jednoj iseljeničkoj priči, točnije o jednom slikaru koji je bio na neki način zaboravljen, a zapravo je zahvaljujući povjesničarki umjetnosti **Nevenki Posavec Komarica** napravljen svojevrsan istraživački rad o djelima koje je iza sebe ostavio hrvatski slikar **Maksimilijan Vanka**.

A o motivu za snimanje ovog filma, njegov redatelj kaže:

»Motiv za snimanje ovog filma bila je zapravo gospođa Nena Komarica koja je moja dugogodišnja prijateljica i koja je prije 40 godina sa svojim suprugom i jednogodišnjim djetetom otišla živjeti u Ameriku. Ona me je fascinirala svojom pričom o Vanki. Zapravo je identificirala svoju sudbinu s Vankinim emigrantskim životom, nalazila je čak i fizičke sličnosti s njim i počeo sam se zanimati za tu njenu opsesiju, a preko te opsesije sam i ja otkrivao Vanku. Sramota je što je vrlo teško vidjeti brojna Vankina djela, to su tisuće radova jednog zaista talentiranog čovjeka, koja se nalaze uglavnom u depoima muzeja, skladištima u Hrvatskoj i SAD-u, kao i u domu njegove unuke u Americi. Jedino se njegovih 20-30 slika može vidjeti na Korčuli u vili koju je njegova supruga kad je umro poklonila Akademiji za znanost i umjetnost, u ponekom muzeju je eventualno po jedna slika. Vanka je također divnim freskama oslikao crkvu sv. Nikole u Pittsburghu u Pensilvaniji (prva hrvatska župa u SAD-u) koje su za-

Darko Bavo-ljak, Branko Ištvančić i Branko Ivanda

štićeni spomenik američke kulture. On je veliki hrvatski slikar, koji je živio u Americi, tamo osnovao obitelj i umro, točnije utopio se pod nepoznatim okolnostima. Tijekom života strahovito je mnogo radio i nadam se da će se jednog dana otkriti Vankino djelo na način da bude prikazano ljubiteljima štafelajnog slikarstva kao i njegov život koji je izuzetno zanimljiv«.

Ivandi je ovo drugi put da je u Subotici (no prvi put s filmom), gdje je bio davnih godina kao student.

»Bio sam tu na jednom studentskom putovanju kad smo išli u posjet kolegama. Sjećam se žutih pločnika, a sad kad sam vidio Sinagogu, crkve i muzej i ovaj grad koji divno živi, čudim se svom bivšem studentu Branku, koji je inače jako talentiran i kojeg izuzetno cijenim, da je otišao u Zagreb a ne ostao u ovom prekrasnom gradu«, kaže on.

Branko Ivanda rođen je u Splitu, a preko trideset godina režirao je televizijske igrane filmove i drame, glazbene i dokumentarne emisije, poneku kazališnu predstavu, piše scenarije i eseje, a povremeno režira i reklamne filmove. Režirao je i četiri dugometražna igrana filma.

Program *Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini* održava se u organizaciji udruge *Artizana* iz Zagreba u partnerstvu sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata i u suradnji s Art kinom *Lifka* u Subotici i Centrom za kulturu – Kulturnom stanicom *Svilara* u Novom Sadu, uz potporu Hrvatskog audiovizualnog centra u okviru međunarodne suradnje.

I. Petrekanić Sič

Dječje radionice u Vajskoj

Slatka znanost

U organizaciji HKU-a *Antun Sorgg* iz Vajske, u subotu, 16. studenoga, organizirane su dvije radionice za djecu – radionica pravljenja čokoladnih pralina i radionica mikroskopiranja. Voditelji su bili nastavnici i učenici iz Srednje strukovne škole *Antuna Horvata* iz Đakova.

Prije nego su počeli topiti čokoladu, nastavnici i učenici polaznike su upoznali kako su njihove praline dobile ime *Sofijina srca*. Ime su dobile u čast na ljubav između glazbenika **Jakoba Haibela** i **Mozartove** sestre **Sofije Weber Haibel**, koji su početkom 19. stoljeća živjeli upravo u

Đakovu. Radile su se dvije vrste pralina s punjenjem od višnje i lješnjaka.

Djeca su pokazala veliku znatiželju i oduševljene i kod radionice mikroskopiranja, analizirajući pod uvećalom listove s drveća i različite bube.

»Ovo nam je još jedan pokazatelj koliko je bitno ulagati u djecu, ulagati u zajedništvo. Bilo je stvarno pravo uživanje gledati djecu kako uživaju«, kaže predsjednik HKU-a **Antun Sorgg Krunoslav Šimunović**.

Djeca iz udruge *Sorgg* pozvana su nastupiti u Đakovu, krajem siječnja na Danu škole *Antuna Horvata*.

A. Š.

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

Sukladno članku 50. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21 i 62/23) i čl. od 55. do 68. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade planskih dokumenata (*Službeni glasnik RS*, br. 32/19)

o g l a š a v a

JAVNI UVID U NACRT PLANA GENERALNE REGULACIJE ZA NASELJE GORNJI TAVANKUT

Javni uvid može se obaviti od 25. studenoga do 24. prosinca 2024. godine, radnim danima od 8 do 12 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1.

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid u Plan u Gradskoj upravi Grada Subotice, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 204 i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Primjedbe na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 25. studenoga do 24. prosinca 2024. godine.

Javna sjednica Komisije za planove bit će održana 10. siječnja 2025. godine u 13 sati u zgradi Stare gradske kuće (u Plavoj sali), Trg slobode br. 1.

Pravne i fizičke osobe mogu pred Komisijom za planove obrazložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku dostavljene tijekom javnog uvida.

Dani hrvatske kulture u Somboru

Gala koncert gostiju iz Hrvatske

Udruga građana *Urbani Šokci* iz Sombora održala je u petak, 15. studenoga, svoju redovitu manifestaciju *Dani hrvatske kulture 2024*. Organizatori su se ove godine opredijelili za cjelovečernji koncert tijekom kojega su nastupili Ženska klapa *Certissa* iz Đakova i Slavonsko tamburaško društvo *Pajo Kolarić* iz Osijeka. Program je otvorila Ženska klapa *Certissa* s nekoliko klapskih pjesama, a program su nastavili osječki tamburaši i solisti.

»Udruga građana *Urbani Šokci* *Dane hrvatske kulture* organizira 14 godina. Za tih 14 godina gostovale su nam sve hrvatske udruge u okruženju, pa smo ih ponavljali, pa su nam gostovale udruge iz Sombora i na neki način prikazali smo rad svih hrvatskih i gradskih udruga koje njeguju tradiciju, bilo plesom, glazbom ili riječima. S obzirom na to da tijekom godine imamo više različitih progra-

ma, došli smo na ideju da bi dobro bilo napraviti jedan gala koncert«, kazala je predsjednica *Urbanih Šokaca* **Marija Šeremešić**.

Kao dio programa *Dana hrvatske kulture* početkom prosinca bit će priređena izložba svetih sličica i molitvenika.

»Izložba će se zvati *Radost duše*, a bit će prikazane uvećane svete sličice koje su svećenici za prvu misu, za 25 godina misništva ili za zlatni jubilej izdavali i dijelili vjernicima. Skupila sam oko 200 sličica, a najstarije su s kraja 20-ih godina prošlog stoljeća. Posebno imamo karmelićane i svećenike koji su na službi bili u Somboru i okolici«, kaže Šeremešić.

Na izložbi će biti prikazane i stare pismarice na ikavici i stare biblije iz zbirke **Nikole Čuture**, profesora glazbe i voditelja MPS-a *Bodroški bećari* iz Monoštora.

Z. V.

Susret nadbiskupa Hranića i biskupa Fazekasa

U Nadbiskupskom domu u Đakovu u petak, 15. studenoga, održan je radni susret nadbiskupa **Đure Hranića** i subotičkog biskupa **Franje Fazekasa** sa suradnicima. Kako je objavio Tiskovni ured Đakovačko-osječke nadbiskupije, razgovaralo se o nastavku suradnje dviju biskupija.

»Već godinama Subotička biskupija šalje bogoslove Hrvate u Bogoslovno sjemenište u Đakovo i tu se ostvaruje dobra suradnja. Više svećenika, od starijih pa do

mlađih, završili su studij teologije u Đakovu. Na današnjem susretu započeo je razgovor o eventualnoj mogućnosti suradnje između Katoličkog bogoslovnog fakulteta i Teološko-katehetskoga instituta Subotičke biskupije gdje je Đakovačko-osječka nadbiskupija iskazala spremnost i otvorenost no postoje mnoga otvorena pitanja kanonskog i građanskog prava jedne i druge države koja je potrebno uvažiti i iznaći moguća rješenja. KBF je otvoren za suradnju, a Subotička biskupija traži načine permanentne formacije za svoje katehete i župne suradnike. Za takvu suradnju postoje temeljni preduvjeti, zaključeno je na susretu«, navodi se u objavi.

Foto: Tiskovni ured Đakovačko-osječke nadbiskupije

In memoriam:

Rozmari Mik (1959. – 2024.)

Nakon završetka osnovne škole i Pedagoške akademije u Novom Sadu Rozmari Mik završila je studij na Teološkom fakultetu u Zagrebu. U Bačku se vraća 90-ih godina, a u ljeto 1995. godine ponuđena joj je mogućnost da se uključi u pastoral župe Presv. Trojstvo. Kada se vjeronauk 2001. godine vraća u škole, Rozmari prihaća posao vjeroučiteljice u osnovnim školama *Bratstvo-jedinstvo*, *Nikola Vukičević* i 21. oktobar,

srednjoj Tehničkoj školi a kasnije i u Medicinskoj školi i Gimnaziji. Savjesnim radom i osobnim svjedočanstvom stvarala je raspoloženje po kojemu je svu djecu doživljavala kao svoju, a njihove roditelje kao svoje prijatelje. U tome nalazimo odgovor zašto je za djecu ona uvijek i jedino bila NAŠA ROZA. Ne možemo a ne spome-

nuti njezin veliki doprinos u organiziranju katehetskih seminara za vjeroučitelje školskog vjeronauka koji su godinama organizirani u Somboru, u suradnji s vjeroučiteljima iz Švicarske i uz podršku Ministarstva prosvjete Republike Srbije.

Tijekom skoro 30 godina organizirala je sva prvopričesnička i krizmanička slavlja, jubileje i važne godišnjice župe, božićne i uskrsne susrete s predstavnicima sestrinskih crkava u Somboru, predstavnicima Grada Sombora i drugih institucija te prijatelja naše župe.

Za sve božićne predstave s djecom pisala je uvijek nove tekstove, a za uskrsne blagdane priređivala izložbe koje smo dugo pamtili. Na svome računalu posljednjih tjedana svoga života toliko je radila, unatoč bolovima koji su bivali sve jači, da je većina materijala već spremno za nadolazeći Božić.

Pet godina borbe s bolešću. Pet godina silne želje da ju bolest ne odvoji od djece, pet godina teškog uspinjanja do na vrh Kalvarije gdje vjerojatno nije više imala snage ni da kaže SVRŠENO JE Onomu, koji ju je sačeka, nadamo se, raširenih ruku, da ju uvede u radost i puninu vječnoga života.

Na kraju, u ime svih koji smo danas tu oko tvojih zemnih ostataka, i u ime svih onih koji su u ovim trenucima duhom s nama, želimo samo reći:

HVALA, ROZO NAŠA.

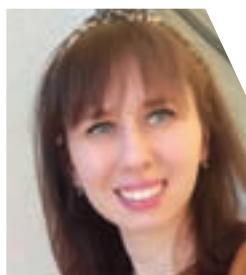
Pastoralno vijeće župe Presveto Trojstvo Sombor

Posljednji pozdrav mami

MARTI JARAMAZOVIĆ
rođena Vojnić Tunić
1939. – 2024.

Riječ »hvala« je jako, jako mala
Za ono što nam je Vaša ljubav dala
Kao i svi zbog djece što imamo neku muku
Vi ste kad je tribalo dali za dijete ruku
Unucima se svojim uvijek radovali
A voljenih prauočadi
jedanaestoro dočekali
Brinuli ste i za zeta, vjerojatno i za snaju
I sada kad Vam je život lagano
išao ka kraju
Zato Boga molimo da Vam utjehu pruži
Te da Vas što prije nebeskom
zboru pridruži
Dica s obitelji

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Krist Kralj

Liturgijska godina završava svetkovinom Krista Kralja, nakon koje započinje došašće, vrijeme pripreme za Božić, kada slavimo Kristovo rođenje, njegov dolazak na ovaj svijet. Ove nedjelje slavimo Kralja svega stvorenja, prikazanog na slikama s kraljevskim obilježjima, koji drži svijet u ruci, a za mjesec dana istog tog Kralja u liku djeteta koje leži u štali na oštroj slami. Apsurd koji je dokaz njegove ljubavi i njegove veličine.

On je vladar svega

Kraj liturgijske godine obilježen je svetkovinom koja nam poručuje da je Krist prvi i posljednji, alfa i omega, početak i svršetak. On je vrhunac povijesti, jer u nju dolazi, ali je nadilazi. On je vladar svijeta i svemira, svevladar. Iako je gospodar svega, on ne vlada poput zemaljskih vladara koji često svoju moć na loš način pokazuju, uglavnom na štetu drugih. On svoju vlast pretvara u ljubav, u brigu za svoje stvorenje, jer njegovo kraljevstvo nije od ovoga svijeta, te on ne vlada kao vladari ovoga svijeta. On dolazi na ovaj svijet donijeti ljubav, pokazati Božju brigu za čovjeka, navijestiti svoje kraljevstvo, čija će vrata za svakog otvoriti s križa.

Ove nedjelje čitamo iz Ivanovog evanđelja kako Pilat prije osude Isusa ispituje, pa ga pita i je li on kralj (usp. Iv 18,33b-37). Isus ne niječe, ali ne daje ni konkretan odgovor, jer Pilat ne može razumjeti njegovo kraljevanje. On samo krotko odgovara da njegovo kraljevstvo nije od ovoga svijeta. Jer, kada bi njegovo kraljevstvo bilo odavde, skupili bi se neki vojnici, krenuli bi u obranu svoga kralja. A on oko sebe ima skromne učenike, koji su se razbjegli pred ovom opasnošću, a i da nisu, ništa ne bi mogli učiniti. Zašto? Zato što Kristova moć kojom vlada nije rušilačka, ona koja uništava, koja pov-

rjeđuje ljude, koja nanosi rane. To ne čini ni svojim neprijateljima. On vlada blagošću i ljubavlju, pun smilovanja i za one koji ga predaju u smrt. I zato vladara svega stvorenja gledamo ponižena od tih stvorenja, mučena i razapeta. Dopušta onima nad kojima ima moć da ga ismiju i ubiju, zato što on pobjeđuje na drugi način. Njegova je pobjeda bila na križu, što je svima izgledalo kao poraz. Bog je tko zna koji put pokazao da njegova logika nije što i ljudska, da čovjekov um ne može dokučiti veličine njegova djelovanja te da je najsnažnija sila na ovome svijetu ljubav, ljubav kojom on ljubi svoja stvorenja. A sve ono što mi smatramo moći, veličinom i silom zapravo nije ništa, odraz je naše nemoći i malenosti.

Boriti se na njegov način

Zastanimo ove nedjelje pred slikom Krista Kralja, našega Kralja kojemu sve dugujemo, sve što imamo na ovome svijetu, a osobito ono čime će nas nagraditi na onome svijetu, u njegovom kraljevstvu. Jesmo li službenici našega Kralja Krista, zapitajmo se. Osjećamo li da pripadamo njegovom kraljevstvu koje nije od ovoga svijeta ili radije želimo što bolje se uklopiti u ovozemaljska kraljevstva, postati dio njihovih struktura?

Da, istina je živimo na zemlji, ali ne smijemo zaboraviti koje je naše konačno odredište, ne smijemo zaboraviti kome uistinu trebamo služiti – našem Kristu Kralju. Boriti se trebamo za njegovo kraljevstvo. Osobito znakovito je govoriti o borbi u ovo tužno vrijeme kada bjesne ratovi i svi se oni bore za nešto što smatraju ispravnim i svi oni misle da je sila i moć u njihovim rukama. Jedinu pravu moć ima Krist, a svi mi koji smo njegovi trebamo se boriti na njegov način: ljubavlju. Ljubav sve pobjeđuje, ona sve rješava, ona može promijeniti svijet.

Lov kroz oči Marka Tokodija iz Tavankuta

Između puške i prirode

Ponavljam: ja sam čitao knjige o lovu prije nego sam postao lovac – lov nije ubijanje. Lov je prvo odstrel, tako se to zove, a drugo lov je bitan zbog ravnoteže u prirodi, kaže naš sugovornik

Vjeruje se da je lov najstarije ljudsko zanimanje jer je od najstarijih dana bio važan dio ljudskog opstanka i pribavljanja hrane. Vremenom, lov je postao stvar prestiža i neka vrsta statusnog simbola. Danas ga neki smatraju sportom ili hobiem, iako se i dalje radi o djelatnosti koja je važna za održavanje ravnoteže u prirodi. Lovačko društvo *Srndać* postoji u Tavankutu duže od 100 godina i danas je podijeljeno u sedam grupa: Gornji Tavankut, Donji Tavankut, Mala Bosna (Šebešić), Čikerija, Mirgeš i Kelebija 1 i 2. Naš sugovornik **Marko Tokodi** rođen je 1943. u Tavankutu, a krajem 80-ih godina, kako se stalno družio s lovcima, odlučio je i sam pristupiti društvu *Srndać*.

Kako Marko kaže, postao je lovac relativno kasno.

»Čitao sam o lovu mnogo prije nego oni koji su već bili lovci. Zaista ne znam zašto nisam ranije postao lovac jer sam se puno družio s njima, supruga i ja smo išli redovno na lovačke večere. Tamo među njima nije bilo važno ko je komunista jer šta si, dolazili su milicajci, oficiri, doktori,

ma svi... Tako da sam se ja dugo družio s njima i zbog tog drugarstva sam postao lovac. Konkretno, bač **Pajo Mamužić** je bio taj koji me nagovorio da se pridružim. Od njega sam i dobio pušku. Mislim da je bila devedest prva godina kad sam se službeno pridružio lovačkom društvu«, započinje priču naš lovac.

Marko je pristupio čikerijanskoj grupi, nekada je cijelo područje oko Mirgeša, točnije sve od Čikerije pa do starog Bajskog puta bio njihov rajon.

»Bilo nas je 17-18 aktivni lovaca u našoj grupi, a upisani tridesetak. Što se tiče priča iz lova – događaja ima, to je čudo. Ponavljam: ono što se meni sviđalo je to što tamo nije bilo bitno ko je ko. Oficiri s kadgodašnje Karaula u Tavankutu znali su ić s nama u lov i sićam se njihovih lipih pušaka. Imali smo nekoliko lovaca iz Subotice koji su bili bliži Paliću i Hrvatskom Majuru, al oni su volili dolaziti kod nas. Supovci su također dolazili, tamo je skoro svaki bio lovac«, kaže Marko.

Tijekom godina Marko je redovito fotografirao svoje kolege iz lovačkog društva. Nažalost, većinu fotografija je podijelio, ali sačuvao je jednu gdje se vide nekadašnji lovci čikerijanskog ogranka tijekom akcije popravka zimske hranilice. Svi lovci s fotografije više nisu među živima.

»Imali smo take akcije kad smo popravljali pojilice, ranilice, pogotovo kad je bila suša ko ove godine. Uvijek je bilo kakog kuvanja jel se bez tog ne mož i radili smo cili dan. Na slici su **Pere Časar**, **Pere Kolar** (na krovu), **An-tun Horvat Antika**, naš grupovođa **Jenej Jožika**, **Ivica Godar Šesti**...«, prisjeća se Marko.

Lovačko krštenje

Jedan od starih lovačkih običaja koji se vezuje još za period srednjeg vijeka je »lovačko krštenje«. To je jedan vid inicijacije kojim lovačko društvo prihvaća novog člana u svoje redove. Tom prigodom grupovođa »krsti« novog lovca nad njegovim prvim ulovom, a interesantno je spomenuti kako se i za ovo krštenje bira kum koji je naravno netko od lovaca. Uloga kuma, pored one ceremonijalne je i da brani novog lovca tijekom inicijacije. Čika Marko se prisjetio kako je to izgledalo.

»Kad kogod ubije prvog zeca jel fazana, lovci se postave u dva reda, odsičemo prutove u šumi i naš novi lovac trči izmed nas dok ga stariji lovci šibaju prutovima. Kadgod je bilo, divanio mi je Antika, a i ovi stariji, da su njega udarali i lopatom. Kazo mi Antika – baš mi nije bilo svedno«, priča Marko.

»Uglavnom smo lovili zecove, fazane, lisice, štetočine, švrake i vrane. Lisice su teške za lov, ona je jako pametna i brza, triba dobar ker za taki lov. Ja kad sam se manio lova, čuo sam kako su se pojavile divije svinje zbog ove mađarske ograde. Inače smo ih vrlo ritko viđali. Kažu mi lovci 'hej, možeš ubit sad diviju svinju ko bila lala'. Jedared sam je vidio kad sam išo u lov, mislim da sam je pogodio u zadnju šunku, al to njoj ništa nije. Ona je snažna, brza, žilava, pobiće i na tri noge. Priroda je čudo«, kaže naš sugovornik.

»Ja sam iskreno, posebno žalovit«

Naš sugovornik nije običan lovac. Više puta tijekom razgovora Marko je istaknuo kako je sam čin pucanja u životinju za njega bio problem.

»Ja sam iskreno, posebno žalovit. Volim disnotor, al ne volim klanje. Ja sam toliko puti propuštio... Mi to zovemo karika (formacija u kojoj lovci idu u lov u obliku latiničnog slova V, s razmakom od 3 do 15 metara između svakog lovca) i kad divljač uleti u tu kariku ona se teško mož izvuć, a ja sam propuštio pokadgod zeca da pored mene protrči, jel mi je bilo krivo. Onda me ovi pcuju – ti si nesposoban, ti si ovo, ono... Onda ja ubijem da se dokažem, al mi je uvijek bilo krivo. Ponavljam: ja sam čito knjige o lovu prija neg što sam posto lovac – lov nije ubijanje. Lov je prvo odstrel, tako se to zove, a drugo lov je bitan zbog ravnoteže u prirodi. Prija se nisu ograđivali voćnjaci, a srne jako grizu voćnjake, a kad srndaći oštre rogove oni

čuda naprave. U Gornjem Tavankutu sam na jednom komadu imo 300 sadnica voćnjaka i sigurno su polomili 50. Ja posadim ponovo i oni ih ponovo izlome. Njemu odgovara debljina ti mladi voćki jel lakše uđe među rogove«, objašnjava Marko.

Druga stvar koja je smetala našem sugovorniku, pa i njegovim ukućanima, je to što nikako nije mogao stići na vrijeme na nedjeljni ručak.

»Onda, zdravo mi je smetalo što se u lov ide nediljom. Ja sam naučio ić nediljom u crkvu, a tako i moja žena. I dan-danas ja idem tu u selo na prvu misu, meni nedilja ako nisam bio u crkvi ko da nije nedilja. Druga stvar – užna. Nije tamo uvijek bilo ilo za nas, a i pravo da ti kažem nije se to ilo meni baš zdravo ni sviđalo. Kuvalo se tamo direkt iz najlonskog džaka... A za divljač triba da se pravi pac. Jedan dan triba stojet u sirćetu, ulju, luku i začinu. Danas se pokiseli da bi se sutra kuvalo, mora barem jednu noć stojet. Divljač ima specifične mirise, žilavije je meso... Meni to više puti nije odgovaralo. A kod kuće me čekaju moji na užni, više puti napuštim lov ranije pa ispadnem bila vrana jel nisi drug ako napuštiš družinu. Najgore je bilo kad su me tirali da idemo u još jedan krug, a svi mlađi i jači od mene. Bio je jedan lovac iz varoši što je uvijek moro uvatit dva fazana, jednog švalerki, drugog ženi da nosi, a ja ne bi išo u taj drugi krug pa da mi sto fazana daš, al šta ću, moraš se prilagodit. Eto, to mi smetalo, nisam nikad mogao doć na vrime na užnu«, priča stari lovac.

Jedan metak, dvije srne

Neizostavni dio svake priče o lovcima su svakako i lovačke priče. Hvalisave priče o lovačkim podvizima često poprime razmjere nevjerojatnog. Ipak, naš lovac se prisjetio jedne priče u koju, kako kaže, ne bi ni on vjerovao da nije osobno prisustvovao.

»Baš sam se satio jedne lovačke priče, ja sam vidio kako je učitelj **Pere** iz Tavankuta jednim metkom ubio dvije srne. Dobar je bio Pere, malo je bio filozof, al dobar je on bio. Dono je ozbiljnu pušku, imala je optiku, bilo je proliće i locirali smo nike srne u žitu. Još nije bio mrak, jedna srna je ustala iz žita, a kako je ispalio metak, ustala je i druga pored nje. Metak je prošlo kroz srnin vrat i pogodio je i drugu. Eto, to mogu potvrdit da sam vidio, a posli sam čuo istu tu priču – samo da su pale tri srne, al nećemo sad pritiravat. A kad je bio lovostaj, onda smo išli u brojanje divljači. Organizuje se tako jedna banda i to se broji ovako – ako ide nas deset i protrči jedan zec, onda svaki vidi po jednog zeca, znači vidili smo deset zecova«, ispričao je čika Marko uz smijeh.

Kako sam usvojio prase

Pamti čika Marko mnogo priča i događaja iz lova, ali priča koja se možda posebno izdvaja je ona kada se iz jednog lovačkog pohoda vratio sa živim prasetom.

»Zima, bilo je i sniga, vrime gadno – ne bi nikog istiro napolje, a mi – mi lovimo. Trči ker i krene da davi niko

malo, šareno prase. Nije bilo divije, već je pobiglo s nikog od čikerijski salaša. Odvijam ja kera, a prase malo sitno, nikako, smrznuto, ma beda. Gledam ja šta ću s njim: jel će ga ker zadavit jel će se smrznit, a svi salaši su daleko. Imo sam najlona i uzica i odlučim da ću ponet prase. Svežem prase, metnem ga u najlon i u ranac. Tako su lovci mećali zeca da mu viri glava iz ranca da svi vide da je ulovio zeca. Idem i čujem kako prase diše i idem ja dalje i ej, on zaspo, spava, a meni tako fino vruće na leđima, ma milina. Da ti ne duljim dalje, ja donesem na kraju to prase kući. Imo sam taman oprasenu krmaču i ona ga primila, nije ni primetila da je dobila još jedno prase. Išo sam posli po Čikeriji i niko nije kazo da mu fali prase i ono je ostalo kod mene. Na kraju, to je ispala krmača, živila je dugo dugo i oprasila se nekoliko puta. Bila je tako šarena, mož bit i da je bila ukrštena s divijom svinjom, ko zna?«, podijelio je priču čika Marko.

Pravi lovac?

Poslije skoro dvadeset godina praćenja divljači po čikerijskom ataru Marko je odlučio okačiti lovačku pušku »o klin«.

»Pomalo se umiralo, sve nas je manje dolazilo, a sve se više voćnjaka ograđivalo, smanjio se teren, pomalo i međuljudski odnosi... Primećivalo se kako nas je svake godine sve manje. Na kraju sam išo pomagat kuvaru, velika je to odgovornost, nije to baš sigra. Nisam recimo nikad išo gostovat u lovu digod. Eto, možda ja nisam ni bio nikad pravi lovac, mada je to širok pojam šta je pravi lovac. Išli su moji lovci u Turiju u lov, a ja ne znam, nikad nisam tio. Kako se prominilo društvo, došli su puno mlađi, a šta ja imam divanit s nekim ko bi mi po godinama mogao bit ne sin nego unuk? Ostario sam, nisam i mogo ni stignit više. Pado mi je na pamet stalno bać Pajo, on se u šumi obavezno izgubio. Bio je onda već stariji čovik«, objašnjava Marko svoju odluku.

Ono čega se Marko Tokodi najrađe prisjeća iz lovačkih dana su druženja, sklopljena prijateljstva i zajedničke večere.

»Te lovačke večere su mi bile posebno drage, svako društvo je imalo svoje večere i to je onda uvek bila svirka i igranka, to je i jedan od razloga što sam posto lovac. Za te večere bi ustrelili po četiri-pet fazana za čorbu i obično bi se srneće meso služilo posli«, kaže stari lovac.

Ivan Benčik

Crkva sv. Nikole Tavelića na Bezdanskom putu

Posvećen križ na crkvi koja nosi ime prvog hrvatskog sveca

Zrenjaninski biskup mons. **Mirko Štefković** posvetio je u nedjelju, 17. studenoga, križ koji je podignut ispred crkve sv. Nikole Tavelića na salašima Bezdanski put kod Sombora. Iako je križ bio planiran još tijekom izgradnje crkve, prošlo je više od pol stoljeća od podizanja i posvete križa.

»Crkva je uvučena od ceste i nije imala neka obilježja karakteristična za crkvu kao što su križ, zvonik ili toranj. Križ koji smo sada podigli planiran je još 1974. godine kada je projekt tog križa izradio čuveni osječki arhitekt **Mihajlo Biglbauer**. Zamisao je bila da se crkvi da obilježje, da se vidi da se radi o katoličkoj crkvi«, kaže župnik Josip Štefković i dodaje da je to jedan od najviših katoličkih križeva u Srbiji.

Podizanje križa financirali su vjernici i župa. Križ je visok 7,5 metara i svojom visinom nadvisuje crkvu, vidi se sa svih strana i uklapa se u kompoziciju objekta. Prije nekoliko godina ispred crkve postavljen je i zvonik s dva zvona.

»Svakome od nas drago je kada, bez obzira na veličinu zajednice, vidimo da je i vjernicima i župnicima stalo do njihove župe. Drago mi je uvijek iznova doći u Subotičku biskupiju, bez obzira o kojoj se župi radi«, kazao je biskup mons. Mirko Štefković.

Nikola Tavelić prvi je hrvatski svetac. Zaštitnik je hrvatskog naroda. Godine 1889. postao je blažen, a 21. lipnja 1970. proglašen je svetim. Već sljedeće godine, 14. studenog 1971. godine, na Bezdanskom putu, salašima kraj Sombora svečano je blagoslovljena crkva sv. Nikole Tavelića. I dalje je to jedina župa u Subotičkoj biskupiji koja nosi ime prvog hrvatskog sveca.

Inicijativu za gradnju crkve na Bezdanskom putu pokrenuli su sami vjernici s tih salaša. Plac su ponudili **Aranka** i **Petar Gromilović**.

»Salašari s Bezdanskog puta bili su vezani za crkvu i kad su se dogovorili za gradnju crkve, razmišljalo se o mjestu gdje će biti izgrađena i moji roditelji pristali su da poklone dio svoje zemlje, ali i drugi salašari su puno doprinijeli da se izgradi crkva«, kaže kći Aranke i Pere **Irena Tucakov**.

Ugovor o izgradnji crkve sklopljen je 23. ožujka 1971. godine. Na dan Sv. Antuna Padovanskog, 13. lipnja, biskup **Matija Zvekanović** blagoslovio je temeljni kamen nove crkve. Tom događaju nazočio je veliki broj vjernika, kako s Bezdanskog puta tako i iz Sombora. Crkva je svečano blagoslovljena 14. studenoga 1971. godine, ali je bila samo pod krovom i naredne godine je ožbukana i urađena je vanjska fasada.

Z. V.

Godišnji koncert Dječjeg folklornog ansambla HKC-a *Bunjevačko kolo*

Tradicija na pozornici

Dječji folklorni ansambl HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice održao je svoj Godišnji koncert u dvije večeri (17. i 18. studenoga). Ovogodišnji naziv koncerta glasio je »Da nam pak dojde to vreme«, a nastupili su članovi predizvođačkog ansambla te početne i dječje skupine, uz glazbenu pratnju Orkestra Centra. Na programu se našlo jedanaest točaka tijekom kojih se na pozornici smijenilo ukupno više od sedamdeset plesača i pjevača.

Naglasak programa ove je godine bio na plesovima i pjesmama iz Međimurja što se ogledalo u trima točkama: *Da nam pak dojde to vreme* (pjesmi po kojoj je naslovljen koncert), *Čardaš iz Međimurja* i *Kak je vel'ka ljubav med nami*. Uz, na repertoaru neizostavne koreografije iz »škrinje« bunjevačkih Hrvata (*Jastuk tanca*, *Sad se vidi, sad se zna, kako Mate igrat zna*, *Bunjevačko momačko kolo* i *Splet bunjevačkih plesova*), folklorasi su izveli i Rusinske igre iz Vojvodine, Igre iz Šumadije, *Ženili smo*

medveda (dječje igre i pjesme iz centralne Srbije) te *Tko je moje guske krao?* (dječje igre, pjesme i plesovi Brodskog Posavlja).

Voditelj Dječjeg ansambla je **Nemanja Sarić**, voditelj Orkestra i korepetitor **Zvezdan Bašić Pal-ković** a voditeljica pjevanja je **Ines Bajić**. Voditelj Folklornog odjela HKC-a je **Marin Jaramazović**.

Voditelj Nemanja Sarić ističe kako *Bunjevačko kolo* ima dječji folklorni ansambl koji realizira samostalne cjelovečernje koncerte, što nije čest slučaj među KUD-ovima. U tri skupine imaju oko osamdesetero djece. Od rujna je upisano četrnaest novih polaznika, a javljaju se i novi zainteresirani. Dodaje

i da su ustalili članstvo Orkestra koji dodatno pridonosi ugođaju na njihovim nastupima.

Baština Međimurja našla se na programu budući da je studeni »Mjesec međimurske popevke« i da će 28. studenoga prvi put biti obilježen kao službeni *Dan međimurske popevke*.

Rad Dječjeg ansambla u 2024. Sarić ocjenjuje uspješnim. Osim u Subotici i okolici, djeca su nastupala i u Hrvatskoj – na glasovitim *Đakovačkim vezovima* kao i u Ivankovu te Dražu.

D. B. P.

Too Tóth optika

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m² Tel: 063/738-97-85

Prodajem kuću u Mišićevu – stambeni dio 130 m², plac 2800 m², u ekonomskom dijelu ima štala, svinjac i krupara, čardak, košarnik, dvije garaže. Informacije na telefon: 064/3007614.

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU
DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE
PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ**

Dana 14. 11. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-127/2024, kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš projekta: »Vodovodna mreža u dijelu naselja Nosa s CS«, na katastarskim parcelama br. 10978/3, 10974/2, 8003 KO Palić i 4037 K. O. Kraljev Brig, Subotica, podnositelja zahtjeva JKP »Vodovod i kanalizacija« Subotica, Trg Lazara Nešića br. 9/a, 24000 Subotica.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se obaviti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji

VAŽI DO 26. 11. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Advent dolazi

Pozitivna potraga

Nekoliko tema me je pomjerilo ovog tjedna ali ću ih filtrirati na različite načine, a za ovaj broj izabrati da podijelim potrebu da ljude zamolim za malo pozitivne, za malo dobrih vijesti, obraćanja. Jeste, oko nas je sivilo, pa čak i crnilo ali ne možemo više ovako. Ne znam čime bih sebe trebala »zalijevati« da opstanem i ne posustanem u ovoj svakodnevici negative. Svi su nešto na kraj srca. Danas je prodavačica na jedno moje pogrešno skretanje, u prostor koji je bio blizu kase, a u koji sam zašla samo zato što je druga prodavačica zabarikadirala kolicima drugi, jedini moguć prolaz, sasula na mene sve svoje probleme. U tom pogledu i kratkom od-sječnom »tuda nećete proći« sručio se svaki problem koji je nosila na svojim plećima. Možda da to nije bila je-dina doza tuđih teškoća, ne bih sada pisala i razmišljala o tome, ali kako sam ponijela tjeskobu koju je u nečiji život donio nestanak struje, kao i dizanje ruku od svega meni jedne neprocjenjivo važne osobe i inertnost i re-volt jedne djevojčice koja neku tugu živi, a o njoj neće da priča i misli da je to sve normalno.

Zamišljala sam kako bi funkcionirala komunikacija među ljudima kada bi prva stvar kojom bi započinjali ko-munikaciju morala biti pozitivna. Bismo li izbjegli mnoge razgovore jer vam ljudi nemaju što pozitivno reći. Ne mogu se sjetiti ničega pozitivnog. Evo, nisam sigurna.

Ali sam sigurna da nam se bliži advent i da je vrijeme poželeti neki vašar i pozvati miris cimeta i kuhanog vina u svoj život. I Djeda.

Kako stvari stoje, ove godine za advent idem na de-stinaciju na kojoj do sada nisam bila, ali ne želim to spominjati dok se ne dogodi, nego zajedno odlazimo, bar u priči, na jednu neočekivanu destinaciju bar kada su zima i božićni blagdani u pitanju. Idemo u Italiju. Ali ne u Rim ili Veneciju, kako biste možda pomislili, nego u Locorotondo, idilično mjestašce koje izgleda kao da je ispalo iz najljepše božićne bajke.

Magična destinacija u srcu Puglie

Locorotondo je skriveni dragulj smješten u regiji Pu-glia, u srcu predivne Valle d'Itria, poznate po svojim vinogradima, maslinicima i tradicijskim trullijama – ka-menim kućama s koničnim krovovima. Ovaj mali grad, s uskim bijelim ulicama i šarmantnim trgovima, tijekom božićnih blagdana pretvara se u pravo čudo. Iako nije toliko poznat kao veći talijanski gradovi, Locorotondo nudi jedinstvenu i intimnu božićnu atmosferu, savršenu za one koji žele uživati u zimskoj bajci daleko od gužvi komercijalnih božićnih sajmova.

Slikovita božićna čarolija

Za vrijeme adventa Locorotondo postaje pravo božićno čudo. Glavni trgovi Piazza Mariano i Piazza Aldo Moro oba-sjani su svjetlosnim dekoracijama, a uske ulice ukrašene su božićnim ornamentima. Atmosferu dodatno obogaćuju zvuci tradicionalnih božićnih pjesama, koje dopiru iz crkava i najužih uličica, stvarajući čaroliju koja podsjeća na zimske bajke. Na božićnom sajmu posjetitelji mogu pronaći ručno rađene poklone, lokalne rukotvorine, božićne ukrase i su-venire, a sve to u opuštenoj i nenametljivoj atmosferi.

Adventski sajam i gastronomske delicije

Božićni sajam u Locorotondou savršeno dočarava lo-kalnu tradiciju. Na štandovima se prodaju puglijski speci-jaliteti kao što su taralli (slani keksi), pasticciotti (kolači s kremom), te lokalna vina koja su zaštitni znak ovog kraja. Uz miris pečenih kestena i kuhanog vina, grad nudi pravi gastronomski doživljaj. U adventu Locorotondo je pravo mjesto za uživanje u tipičnoj južnotalijanskoj kuhinji, dok se slatkši poput cartellata (tradicionalnih kolačića s medom) savršeno slažu uz zimske večeri.

Zašto Locorotondo

Locorotondo je još uvijek neotkriveni dragulj, idealno mje-sto za ljubitelje autentične božićne atmosfere koji žele izbjeći gužve većih gradova. S mirnom i intimnom atmosferom, grad nudi priliku da se osjetite kao dio lokalne zajednice i doživi-te pravi talijanski advent. Locorotondo, sa svojim predivnim božićnim svjetlima, bogatom tradicijom i nepretrpanim tržni-cama, predstavlja savršeno mjesto za opuštanje i uživanje u zimskoj čaroliji. Locorotondo je idealna destinacija za one koji traže mirnu i autentičnu božićnu atmosferu. Svakog blagdana ulice ovog malog grada blistaju pod mnoštvom lampica, de-koracije i ukrasa, a konačni rezultat je zaista vrijedan divljenja.

Gorana Koporan

Dramatičan završetak Lige nacija

Bod za prolaz

Nogometna reprezentacija Hrvatske uspjela je u Splitu protiv Portugala (1:1) izboriti jedan od željenih rezultata (pobjeda ili remi) u posljednjem susretu skupine A u Ligi nacija i osigurati drugo mjesto koje, na proljeće, vodi u četvrtfinalno razigravanje i šansu za plasman na završni turnir četiri najbolje europske nacionalne momčadi. Ali do izjednačujućeg gola **Joška Gvardiola**, obzirom na susret Poljske i Škotske koja je vatrenima puhala za vratom u borbi za drugo mjesto, bilo je zbilja vruće na Poljudu.

Hrvatska u Ligi nacija

Šest susreta i osam osvojenih bodova. Dvije pobjede, dva remija i dva poraza uz gol razliku 8:8. Domaće pobjede protiv Poljske (1:0) i Škotske (2:1), remi u gostima kod Poljske (3:3) i doma s Portugalom (1:1), ali i gostujući porazi – Portugal (1:2) i Škotska (0:1). Gledano na prvu, izborni cilj koji je bio imperativ – prolaz u četvrtinu finala Lige nacija. Također i plasman među osam najboljih reprezentacija Europe u ovom formatu natjecanja donosi povlašteno mjesto u ždrijebu kvalifikacija za sljedeće Svjetsko prvenstvo u SAD-u, Kanadi i Meksiku i izbjegavanje najjačih reprezentacija u svojoj kvalifikacijskoj

Foto: HINA/ Mario STRMOTIĆ

skupini. Hrvatska igrom nije razočarala niti u jednom od ovih šest susreta, ali ostaje žal za propuštenim prilikama u Varšavi i Glasgowu, posebice pri vodstvu od 3:1 protiv Poljske. I ponovno se momčad izbornika **Zlatka Dalića** izvukla u posljednjem kolu, na čega se već cijela nogometna nacija i navikla. Kritički gledano, možda je primljeno previše golova (opet Poljska i 3:3), ali sve je to plod tranzicije

momčadi koja se kontinuirano mijenja u obrambenoj formaciji i traženju najboljih rješenja na stoperskim pozicijama. Na koncu, neka cijela priča o plasmanu u nastavak natjecanja u Ligi nacija bude u duhu one kako naš narod kaže »poklonu se ne gleda u zube«.

Budućnost

Bez obzira na minuse i kritike, koji uvijek postoje, Hrvatska i dalje ima zavidan kontinuitet u svim međunarodnim natjecanjima, izuzev nesretnih EP-a. Srebro i bronca

Foto: HINA/ Damir SENČAR

Foto: HINA/ Mario STRMOTIĆ

na svjetskim prvenstvima, te ovogodišnje finale Lige nacija, vrijedni su sportski dosezi i odličan putokaz prema budućnosti prema kojoj se treba i mora stremiti. Reprezentacija u kojoj još uvijek fantastično dominira **Luka Modrić**, srednjim redom njegov kapetanski nasljednik **Mateo Kovačić** i nadolazeće mlade snage **Martin Baturina** i **Luka Sučić**, dok u navali konačno igraju i dva klasična centarfora **Igor Matanović** i **Ante Budimir** zasigurno se ima čemu nadati kako u četvrtfinalu Lige nacija i nadolazećim kvalifikacijama za SP. Ima tu još pojedinih nedoumica u pogledu formacije igre oko kojih se izbornik dvoumi pred svaki susret (obrana), ali pozitivno ozračje nakon plasmana u nastavak natjecanja LN zasigurno će donijeti i očekivana najbolja rješenja. Vremena ima, četvrtfinale je na programu tek u ožujku.

D. P.

KOŠARKA

Velika pobjeda Spartaka

Momčad trenera **Vladimira Jovanovića** ostvarila je pravi podvig u Podgorici i svladala favoriziranu domaću momčad *Budućnosti* (78:75). Nakon devet odigranih susreta u ABA ligi Subotičani se nalaze na visokom petom mjestu s više nego solidnim učinkom od 6 pobjeda i samo 3 poraza. Sljedeći susret *Spartak Office Shoes* igrat će 1. prosinca na svom parketu protiv trećeplasirane *Crvene zvezde* (7-2). Hrvatski predstavnici *Split* (4-5) i *Zadar* (4-5) nalaze se na devetom i desetom mjestu dok je *Cibona* (2-7) pretposljednja, petnaesta momčad regionalne košarkaške lige.

Hrvatska protiv BiH

U sklopu kvalifikacijske skupine E, za nastup na sljedećem EP u Finskoj, Poljskoj i Latviji, ovoga tjedna Hrvatska igra dva važna susreta protiv reprezentacije Bosne i Hercegovine. Borba je to za drugo mjesto koje donosi plasman na EP, jer je prvo već rezervirano za Francusku, najjaču momčad u skupini.

POGLED S TRIBINA

Mate Pavić

Unatoč činjenici kako je hrvatski muški tenis u svojevrsnoj rezultatskoj krizi (najbolje plasirani igrač na svjetskoj ranking ljestvici **Borna Ćorić** je na 92. mjestu), igrač parova **Mate Pavić** osvjetlao je obraz. Plasmanom u finale (u tandemu sa Salvadorcem **Arevalom**) prošlotjednog Mastersa najboljih osam svjetskih parova u Torinu (Italija) ponovno je postao, u ovoj teniskoj disciplini i službeno najbolji dublaš na svijetu. Četvrti puta u svojoj karijeri dio je najboljeg svjetskog dubla (2018. **Marach**, 2020. **Soares** i 2021. **Mektić**) i posve zaslužno ove godine skupa s Marcelom Arevalom. Iako se već dosta pisalo o ovom fenomenalnom igraču parova iz Splita, evo još malo statistike koja upotpunjuje ovaj »pogled« na njega. Mate Pavić je rođen 1993. godine u Splitu, a tenis je pod nadzorom

oca i tenis trenera **Jakova** počeo igrati već s pet godina. U dosadašnjoj dubl karijeri ima 40 osvojenih naslova, a zanimljivo je istaknuti kako je jedini tenisač na svijetu koji je osvojio sva četiri Grand Slam turnira u igri parova, ali s različitim partnerima (vidi ih gore navedene prim. a). Također, u paru sa sunarodnikom Nikolom Mektićem osvojio je, pored Wimbledona, i olimpijsko zlato u Tokiju (2021.). Od kada je postao profesionalac (2011.) ima omjer pobjeda i poraza 463 – 233, a »bijeli sport« mu je donio i zaradu od 6,75 milijuna dolara. Obzirom na njegovu mladost (31 godinu) i još puno dubl godina (znatno duži staž nego u singl), zasigurno možemo očekivati još mnogo pobjeda i turnirskih naslova. Pa neka njegov primjer bude inspiracija mladim hrvatskim lavovima koji se tek trebaju izboriti za mjesto u vrhu svjetskog tenisa. Osobito njegovim sugrađanima **Dini Prižmiću**, **Miliju Poljičku**, **Luki Mikrutu** i ostalima.

D. P.

Umotvorine

- * Tišino, ti si najbolje od svega što sam čula.
- * Vuk ne gubi svoje snove zbog mišljenja jedne ovce.
- * Najbolja osveta je kada se ne svetiš. Kreni dalje.

Vicevi, šale...

- Ostavila si mobitel kod mene!
- Pokupi ga kad se budeš vraćala s posla.
- Ili me pozovi tijekom pauze za ručak...
- ... pa da ti ga donesem.
- Neki smor ti stalno šalje poruke. Mobitel ti non-stop zvoní.

Jučer naiđem pored teretane i vidim natpis – TI MOŽEŠ VIŠE!
Vratim se u kafić i popijem još tri piva.

Aforizmi

- * Ako tuđi stav bude tvoje mišljenje, žalosno ti je mišljenje.
- * Tko puno žvače i drobi bolje bi mu bilo da udrobi kruh u mlijeko i napuni usta.
- * Kad bi zidovi znali pričati, često ne bi bili blijedi nego crveni.

Aforizmi Stjepana Volarića

Vremeplov – iz naše arhive

Međuvladin mješoviti odbor, Šid, 2011.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova) Češalj Kraljevića Marka

Seljani liti vodu najradije nosili s pašnjaka. Tamo pojilo, bunar bio najdublji, pa voda ladna sve razgaljiva srce. A i pamet!

Jedared senski knez poslo čer jedinicu da donese dugu friške vode. Kad ona tamo, a mlad čoban baš kabo u bunar.

– Momče, spusti đemu koliko god možeš, zagrabi vodu iz duboka, da bude što lalnija.

Oće momak kad divojka želi, zagnjurio kabo do dnola, a kad ga izvuko, u njemu nike zardane grabljetine.

– Otkud se ode stvorile grablje!? – on će i bacit.

Divojka nikad nije vidila tako šta, a razumila da on kaže groblje, pa će:

– Kako te groblje spopalo?! Ne vidiš da je to češalj Kraljevića Marka?

– Ženska pameti, Kraljević Marko nije bio vištac da se češlja gvozdenim češljom.

A ona ruke na kukove, isprсила se:

– Baš ti znaš, jedan prost čoban, kaki češalj priliči Kraljeviću Marku! Valjda ja znam šta je šta, kad je moj bačo knez.

– Ja ne kažem da on nije najpametniji, kad je prvi čovik u selu, al i lud mora vidit da su ovo grablje.

A ona:

– Češalj Kraljevića Marka.

– Grablje.

– Češalj.

– Ta grablje, otvori oči, ženska glavo.

Pa jedno, pa drugo dok se divojka nije rasrdila. Lupi dugu momku o glavu, vrbine se razletile ko da se kokice pucaje.

– Dabogda, – kaže – grom iz vedrog neba puko u mene i svu me tako razno ako ovo nije češalj Kraljevića Marka.

Razbisnio se i momak, pa kad ga batinom kvaknio med oči, njegov magarac oma otreso nogama.

– Dabogda ovako grom puko meni u čelo ako ovo nisu grablje.

Divojka došla kući, a nana joj nakupila pune naćve jaja. Ima tu kokošiji, morčiji, pućiji, guščiji i paćiji, pa žena bira, sutradan će nosit na pecu.

A bačo sidi pod ambetušom, upliće šarene šalangove u kandžiju da se u varoši i po njoj vidi ko je senski knez.

– A di je đuga s vodom? – mater dočekala divojku.

Tako i tako, divojka ukratko i još će se pofalit:

– Ako sam ja ostala brez đuge, al on je brez magarca.

Daborme i lud se fali di ne bi pametan, al kad je nana to čula sa sebe saderala sve ruvo, pa zaskičila:

– Dabogda me bisni kerovi ovako raskidali ako vas obadvoje niste ludi.

A kad je bačo sve čuo, pa još i vidio ženu onako golu, oma se manio kićenja kandžije. Zgrabio bičalje s tanjeg kraja, pa debljim po jaji:

– Dabogda naletio ledeni oblak, grunio ledom ko ova jaja i sve glave ovako porazbijo, pa nek budem knez u pustim selu ako vi svi troje niste ludi.

I gleda š čime će i kuda će još udarit, da i sebe prokune, kad evo divojkine krštene kume.

– Kaki je ovo vršaj? – stala pa se prikristila.

Taki i taki, starešina kuće i sela kaže šta je bilo. Kad je čula, kumi ko da je sunce granilo, od dragosti pukla dlanovima:

– Jezus Marija, kad se toliko narazbijalo, pa to je srićan znak: biće tušta zdrave dice.

Knez samo zinio ko tele u šarenu kapiju, a kuma se sve goji od radosti:

– Čeljad moja, a šta vi mene ne pitate zašto sam došla?

– Kad si došla, ti češ valjda i kazat – knez se zblenio.

– Borme ću kazat. Čeljad moja, taj lipi čoban me poslo da zaprosim ovu našu pametnu jedinicu-mezimicu, jel je njegov otac magarca i naminio za divenice u jedinkovim svatovima.

Divojkin bačo pogledao na jaja u naćvama, pa kumi samo pružio ruku:

– A kad smo mi toliko jaja nalupali za kajganu, to valja i sparit s divenicama.

I ja sam tamo svatkovala s mojim pokojnim čovikom. Bio je jedan od staćala, pa je on i te grablje opet bacio u bunar. Mlada se tila bunit, a on samo digo prst:

– Rano moja, a šta bi bilo sa mnom ako jednog dana moja matora zamisli da sam ja glavom Kraljević Marko? Ti bi tila da mi ona s tim češljom pravi razdijlak na mojoj čeli?

Pričala Marija Bačlija, r. Mamužić, zemljoradnica iz Bikova, r. u Tavankutu
Jabuka s dukatima, 1986.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Od vina i doktora do Amerike

Taman užinali, ni usta nisam redovno otriso, unilazi faš Joza. Ko uvijek nosi kako milošće. Čeljadi, ako šta valja to j njegovo vino. Dicma dono paprenog šećera. Sto put sam mu reko da to ni više ko prija, da taj šećer dica i ne pogledu al on ope. Ošli u litnju kujnicu, vruće, šporenj odavno gori. Sili, faš Joza kako j mlađi uvijek toči. Jest da j doktor tako pripiso da izgledje koda ne b smio pored čokota stojat a kamol pit vina ja baš i ne marim za to. Kako ću i marit? Ta kad god idem kako to sade moderno kažu na kontrolu, doktor poruči da mu donesem faš Jozinog vina. Zna šta valja. A neš se sramotit pa odneseš balon, bude i dva. I doktor volji primit milošće. Kako ono kažu po modernom, vala i doktori imu dušu. A šta reć, za nepovirovat je da ni bilo a da nismo popili koju potli. Ta da ostane međ nama doktor će uvijek: »Što sam napiso toj tako al ako j odviše potriba, da j od želje, možeš jednu, dvi čaše gucnit nadan«. I ja sade sve po njegovmu. Bude da se i zaboravim al to j ritko, kad moj Marin dođe jel kaj kaki imendan. Ta moro sam rad vina i ovu moju odvest doktoru. Ona viruje sam onom što mi doktor pripiso. Morala j čut iz njegovi usti da mož jednu dvi na dan. Ondak je morala povirovat. Skoro se do kuće krstila a i danas joj dođe. Faš Joza pokvasio labrte pa će: »De faše kaži šta će to sade bit? Misec dana nanom sokočalu od televizije ide od izbiranja. Ajd što j išlo ono od našeg izbiranja, to razumim i fala Bogu već i zaboravili al sade ide divan od izbiranja u Amerike. Ne mož ni povatat kako to izbiranje tamo ide. I što j čudo, cili svit se do u drukovanje koga će Amerika izbirnit. Jedni za jednog drugi za drugog. I mi se dali u drukovanje. Šta mi imamo drukovat? Moš mislit koga će Amerika izbirnit. Ta oni su na drugi kraj sviata. Faše de kaži, ti s ritko pametan i mudar. Ta šta se taj svit toliko brine koga će Amerika izbirnit? I šta sade kasu izbirnili?«. Vidim faš Joza se do u veliko študiranje, ni ni on od danaske kako b rekli. Ima i u njegovi riči štagod. I ja se prošudio pa mu odgovaram: »Faše, dobro ti divaniš al to su bome velike sigre kako se danaske kaže. Znaš kaka j ta Amerika? Ako ni možda najveća I ako u nje nema najviše sviata al je zato njezin bučelar ohohooo najdeblji. I vojska joj kake nema. Šta š više? Gle sam malo bolje, te Amerike nema di nema. Da niko ne čuje, gura nos svud, kad triba i kad ne triba. Kako b rekli, teško j šnjom a vala još težje brez nje. I kad Amerika kaže tu nema vrdanja, oš, neš. Kad kaže da j tako onda j to tako. Taman i da nije. A ako se pobuniš e onda se češeš i di ti ne srbi. Mož i fain nadrljat«. »Pa tu onda moraš potrefit za koga š drukovat«, faš Joza će. Odgovaram mu: »Neg šta faše. Taj njev što su ga sade izbirnili, taj može radit vala skoro šta oće. Ni za kazat, oprosti Bože prvo ti ideš al oma, oma potli tebe ide taj iz Amerike. Ako triba taj ti oma sutra zaminjiva. Ta drugi na svitu potli njeg skoro da i ne važu. Faše on ti ko glavni doktor na svitu, kad komugod pripiše lik onda jel se ozdravi jel mu nema spasa«. »Faš Marne ope pitam šta sade? Jesmo dobro drukovali? Jedni u svitu već drću«, zabrinuto će faš. Bome sade već i ja zabinit nastavljam: »E moj faše sam dragi Bog vala zna jesmo dobro drukovali. Vrime će pokazat kaki će nam lik Amerika pripisat«.

U NEKOLIKO SLIKA

Srijemci Srijemu u Rumi, 2024.

Medenjaci

(majke Ivanke)

Kako se približavaju božićni blagdani, domovi se pretvaraju u topla utočišta ispunjena mirisima koji bude uspomene i donose radost. Jedan od tih mirisa je zasigurno miris cimeta i medenjaka, nezostavni dio božićne čarolije. Medenjaci nisu samo kolačići – oni su dio tradicije, simbol blagdansko duha i trenutak kada se vraćamo jednostavnosti i toplini prošlih vremena. Medenjaci imaju posebnu priču, jer su nekoć bili omiljeni upravo zbog svoje praktičnosti. U vrijeme kada su žene imale mnoštvo svakodnevnih obaveza, a vremena za pripremu kompliciranih slastica nije bilo, ovakvi su recepti postajali neprocjenjivi. Brzo se pripremaju od sastojaka koje

su imale pri ruci, a ono što ih čini još posebnijima jest njihova dugotrajnost – medenjaci mogu stajati danima, pa čak i tjednima, ostajući svježi i jednako ukusni. Zamislite samo: nekoliko osnovnih sastojaka – brašno, med, začini i malo ljubavi – pretvaraju se u mirisne kolačiće koji donose osmijeh na lice svima koji ih probaju. Dok ih

pripremате, cijela kuća ispunjava se blagdanskim mirisima, a svaki zalogaj vraća nas u djetinjstvo, u vrijeme kada su sitnice činile blagdane posebnima.

Recept za medenjake koji pripremamo u ovoj godini *KuHaRu* u obitelji **Ušumović** potječe od majke **Ivanke**. Njezini medenjaci nisu samo slastica – oni su prava mala tradicija.

Sastojci:

300 grama mekog brašna
250 grama oštrog brašna
280 grama šećera
1 žličica sode bikarbone
1 žličica sveže mljevenog cimeta
4 jajeta
3 jušne žlice meda
40 grama maslaca

Priprema:

U brašno koje ste ranije izmjerili sipajte 280 grama šećera, dodajte žličicu sode bikarbone i cimeta, pa izmiješajte kako bi se sve sjedinilo prije dodavanja ostalih sastojaka. Dodajte četiri jajeta, tri jušne žlice meda po izboru i 40 grama maslaca kojeg ste držali na sobnoj temperaturi kako bi vam bilo lakše sve izmiješati. U tepsiju stavite papir za pečenje, pa žlicom proizvoljno odvojite dio smese koji ćete staviti na papir. Medenjake pecite na 200 stupnjeva dok ne porumene.

Medenjaci su jednostavni za pripremu, a savršeni za uživanje uz šalicu mlijeka, čaja ili kave; idealni su i kao poklon koji dolazi iz srca. Neka i vaš dom ove godine zamiriše na blagdane uz recept za medenjake majke Ivanke – jednostavan, funkcionalan i savršeno ukusan.

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCJE:

NOVI SAD 90,0 MHz
SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz
NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099
Program: 024/600-011
SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
 - 6 meseci po 1 dinar ili
 - 12 meseci sa 50% popusta

Astra
Telekom

011 44 22 009

„DIVANIM ŠOKAČKI“

Subota, 23. 11. 2024.

u 19 sati

Velika dvorana Doma kulture
u Monoštoru

PREDSTAVLJANJE ZBIRKE PJESAMA ANITE Đ. MARIJANOVIĆ

